

Ujút

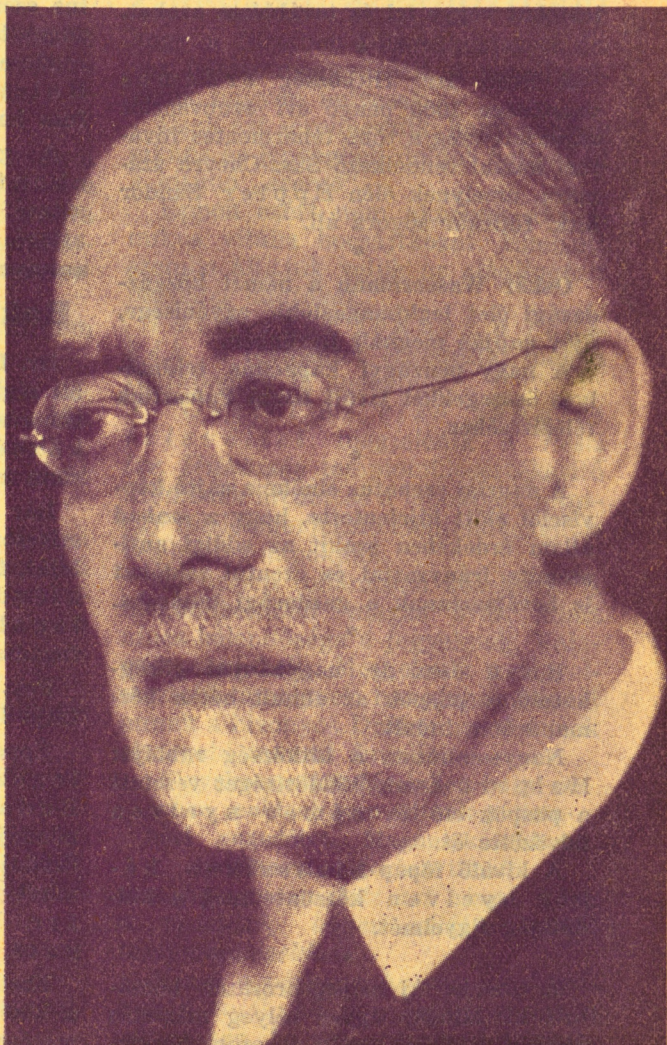
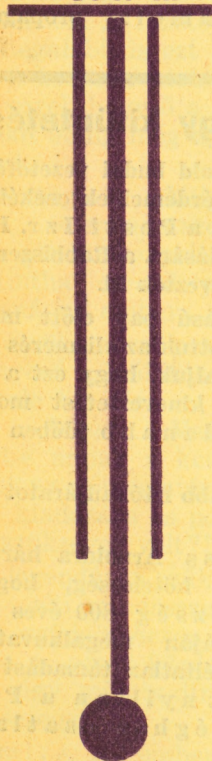
X/79

Irodalmi és kritikai szemle

Szerkeszti : MÁRKUS ALADÁR

IV. ÉVFOLYAM

1934. X.

Dr. Leo Baeck rabbi,

a német zsidóság birodalmi képviselőjének elnöke.

Makótól–Jeruzsálemig

Csehszlovákiában az állami népiskolákban egyelőre kísérletképpen elrendelték az ötnapos tanhetet.

Szabad napul a csütörtököt és vasárnapot jelölték meg.

A zsidó lakosság kérelmére a tanfelügyelőség egyik szabad napot a szombatra cserélte fel.

*

Lengyelországban a postaigazgatóság utasította a postahivatalokat, hogy a zsidó újév alkalmával a hébernyelvű táviratokat vegye fel és továbbítsa azokat.

*

A Pesti Izr. Hitközség érdekes vezetősége 1000 pengő évi szubvenciót szavazott meg a több tehermentes fővárosi házzal rendelkező Sász-Chevre számára, amelynek élén Eppler Sándor hitk. főtitkár sógora áll.

*

Oskár Wassermann a német közgazdasági élet legkimagaslóbb egyénisége, újév napján meghalt Berlinben.

A nagy pénzügyi kapacitás tekintélyes összegekkel járult hozzá Palesztina felépítéséhez.

*

A danzigi szenátus elnöke a sajtó képviselői előtt kijelentette, hogy a szabad állam érdekében szakít az eddigi antiszemita irányzattal és ezentúl zsidókat is beválasztanak a gazdasági tanácsba.

*

Rusu Joan dr. nagybányai görög-katolikus püspök az elmúlt héten bér-makörútra indult.

Nagysomkúton, a hitközség rabbija: Halpert Ármin küldöttséget vezetett a püspök elé és német nyelven üdvözölte őt.

A kiváló főpap klasszikus héber nyelven köszönte meg a küldöttség figyelmét.

*

A Szovjet új bélyegsorozatot bocsátott ki. Minden egyes bélyeg más-más népfajt ábrázol, amely az orosz birodalomban él.

A 3 kopekes bélyegen héber felírás van és a rajta levő figura komolytekinetű, körszakállas zsidó munkást ábrázol.

Ügylátszik a Szovjetben is többre értékelik az önérzetes zsidó munkást, mint az asszimiláns zsidó udvari tanácsos típusát...

*

Párizsból jelentik:

Az itteni német követség és konzulátus személyzete és hivatalnoki kara augusztus elsején gyászünnepélyt rendezett az egy nappal előtte kivégzett Holzweber és Planetta, Dollfuss kancellár gyilkosainak tiszteletére.

A gyászünnepélyen részvett Kuchenthal generális, német katonai attasé és dr. Schmolz propaganda attasé.

Baksis, vagy kitüntetés?

Dr. Kiss Arnold budai vezetőfőrab-bit régi irodalmi érdemeinek csekély elismerése címén és a Pesti Izr. Hitközség inspirálására a Rabbiszeminárium tanárává nevezték ki.

Bár a nagy tudású pap előtt mindig szívesen meghajtottuk az elismerés zászlaját, felette fájjaljuk, hogy ezt a rég kiérdemelt kineveztetést most, a legalkalmatlanabb időben elfogadta.

Pest a legádázabb irtóhadjáratot folytatja Buda ellen.

Éppen dr. Kiss Arnoldra hárult a legszentebb kötelesség, hogy a Budai Hitközség 800 éves autonómiájának vártáján megalkuvatlanul örködjön és a méltatlan támadást visszaverje, ehelyett nyiltan a Pesti Izr. Hitközséghez csatlakozott.

Ezek után tehát úgy véljük, hogy ez a kinevezés nem a tudás méltó elismerése, hanem a pártszolgálat kiérdemelt megfizetése.

A magyar zsidóságot a Demokrata Pártba akarják terelni

A Pesti Izr. Hitközség 6.400.000 pengős könnyelmű adósságából 2.500.000 pengőt a Budai hitközséggel akarják kifizettetni

Egy be nem tartott becsületszó idézte elő a világ legnagyobb testvérháborúját

Kortes iskola a Pesti Izr. Hitközség székházában

„Es kann der Frömste nicht in Frieden bleiben, wenn es dem bösen Nachbar nicht gefällt.” (Schiller)

*

A napokban broszura jelent meg a budai és pesti hitközségek egyesülése érdekében. A füzetet *Alapi Béla* adta ki. Legalább is ezt a nevet nyomtatták a broszura utolsó oldalára. Jelevén ezzel, hogy ő a szerzője. Írásait eddig még nyomtatásban nem láttuk.

Es mégis!... Milyen ismerős a stílus!... A mondatszerkesztés!... Milyen gördülékenyek a mondatok!...

Mintha *csergő* patak csobogását hallaná az ember...

Nézzük, nézzük a füzetet. Milyen gyönyörű a kiállítás!... A nyomdai kivitele hibátlan... A papír famentes... *Síma*... Vajjon ilyen *síman* ment-e annak a két-háromezer pengőnek az előteremtése is, amely a broszura kiadására és postai szétküldéséhez szükséges volt?!...

A legendásan szűkmarkú *Alapi Béla* — aki mindössze 120 pengő adót fizet, azt is *nehezen*, — annyira elragadta a „szent küzdelem *heve*”, hogy csak úgy mirnix-dirnix kifizette ezt az összeget?!...

Hm!... Az embernek az a *furcsa* gondolata támad, hogy a pénzt dobbal hozták össze... Vagy — sípval. A *Sip-utcában*...

Objektíven meg kell állapítanunk,

hogy a füzetben folsorakoztatott érvék felette meggyőzőek. A megállapítások nagyon helyesek.

Csak azt sérelmezzük, hogy néhány pikáns és lényegbeli dolgot *hallgat* el a kitűnő „szerző”.

Éppen ezért nem akarunk akadémikus vitába bocsájtkozni. Ehelyett szembe állítjuk velük az *elhallgatott beszédes adatokat*.

Tavaszkor jönnek a fecskék, a természet ébredszik, még a fűfapoéták is énekelnek.

Ősszel az első lehulló falevéllal megjelenik a *Pesti Izr. Hitközség* templomülésértékesítő üzemének hirdetése a lapokban, mintegy félelemgerjesztő előhírnökeként a félelmetes napoknak.

Az ünnep rohamosan közeledik. A megdöbbenően magas árak miatt nincs kelendősege a jegyeknek. Valamit tenni kell. Megjelenik a figyelmeztető, amelynek hangjához képest annak a bizonyos Drákon nevű úrnak simogató tavaszi fuvallat.

„Figyelmeztetjük híveinket, hogy ez évben senkinek sem adtunk pótimaházi engedélyt. Magánlakásokban imádkozni szigorúan tilos!”

A be nem avatott azt hinné, hogy a vezetőség böven ellátja híveit templomülésekkel.

Minek a pótkávé, ha van kávé, minek a tojól, ha van tojás, minek a pótimaház, ha van gyönyörű templomunk?!...

Rós hasónó.

Dohány-utcai templom.

Rendörkordon. Kardcsörgés. Karvastagságú láncok. A hivatali közegek serege...

Miért mindez?... Háború van?... Ostromállapot?... Forradalom?...

Nem! Mindez csak azért van, hogy megakadályozzák az adófizető hívő bejutását, aki pedig hozzájárult a templom felépítéséhez. Még abban is megakadályozzák, hogy a zsidó vallás kardinális tételének, az *elhunyt szülők iránti kegyeletnek eleget tessen.*

*

Jóm Kipurkor történt. Tanúi voltak.

A kora-délelőtti órákban megjelenik egy magas középkorú úr. Idegen nyelven beszél.

— I arrive now... I came from Amerika...

— Ez az úr most érkezett meg Amerikából és nem akarja elmulasztani a maszkirt — tolmácsoljuk az ajtónállónak.

— Jegy nélkül nem mehet be senki — hangzik a rideg elutasító válasz.

Majd hosszú vitatkozás után így szól hozzám:

— A portásnál van még jegy... Forduljanak hozzá!...

A meglepetéstől alig tudtunk szöhoz jutni... *Jom kipurkor jegyeket áruhnak a templomban!*...

— Hát ezt is lehet?! — mondjuk. Kiabáljuk!...

— De kérem, „védekezik” az — a portás keresztény!...

A kiabálásra sietve közeledik Boross rendőrfelügyelő. Mikor elmondjuk neki a történeteket, csak annyit mond:

— *Uraim, én keresztény ember vagyok, de azt mondom: ez nagyon nem szép dolog...*

Az amerikai, aki *útlevéllal igazolta*, hogy előttevaló nap érkezett, csak a mi közbelépésünkre tudott a templomba bejutni... *Maszkirhoz!*...

Körösi Lipót egy nagy trieszti gyár nyugalmazott főtisztviselője. Évek óta beteg. Évek óta kénytelen lakását őrizni.

Önérzetes, öntudatos zsidó. A VII., Hernád-utca 35. I. 11. szám alatti lakásán az úgynevezett parádés szobában kis templomot rendezett be. Kegyszereket vett. Két tóratekerceset. Olyan ez a szoba, mint egy kis szentély. Az örökmécs, a gyönyörű, aranyhimzésű bordó frigyszekrény-függöny áhitata megfogja az ide belépő embert.

Itt imádkozik egész évben egy kis gyülekezet, szegény emberek, a családtagok.

A környék szegényei áldó szavakkal beszélnek a nemesszívű aggasztánról, aki gyakran megvendégeli őket. Mindenkiel foglalkozik, tanácsokat osztogat, vigasztal. Néha kis anyagi zavaraiukból is kisegíti őket.

Közvetlenül a nagyünnepek előtt kénytelen volt bevonulni a *Pajor* szanatóriumba és csak a nagyon erős, szinte fanatikus könyörgésre engedték haza felgyógyultan. Mert az *Itélkezés Napjait* mindenáron családjá és szegényei körében akarta eltölteni.

Jom kipur napján történt.

Tiszteletbeli Baal Tfiló szívéből feltört a zokogás és elcsukló hangon ejtette ki áhitatosan: Jiszkór!...

A férfiak fejükre borították taliszuat, hogy ne lássanak mást, mint elvesztett kedveseik képét.

Dermesztően néma pillanatok.

Ezt az áhitatos csendet kardcsörtetés törte meg. Díszes uniformisban, polgárruhába öltözött rendőr kíséretében, rendőrtisztviselő lépett a szobába.

Amint átlépi a küszöböt, szinte meghököl az eléje táruló látványtól. Embereket lát, akik fájdalmasan sírnak, az elgyötört arcokon sűrű könnyek omlanak. A hátgerincén átfut a hideg...

Végül egészen letompított hangon szólal meg:

— A Pesti Izr. Hitközség feljelentette Önöket. Ezért kérem a gyüle-

kezetet, hogy a legrövidebb időn belül oszoljon szét.

Az ősz, megtört, 81 éves aggastyán feltápáskodik és botjára támaszkodva, a rendőrtisztviselő elé áll.

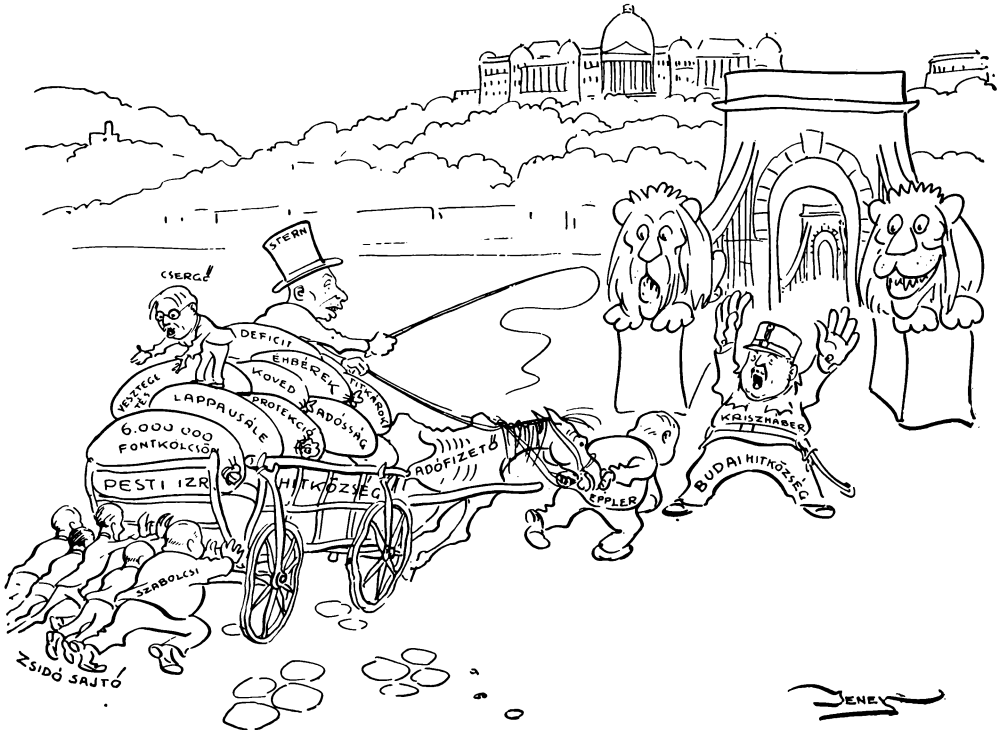
Remeg az egész ember. A könnyei lassan folydogálnak. A lábai reszketnek. Minden pillanatban eleshet.

— Úgy látszik, hogy a pesti zsidók-
nál minden a Geseft!... Menjenek
vissza az urak imádkozzanak nyu-
godtan, mert ehhez a szentségtörés-
hez én nem adok karhatalmat...

Budaiak! . . . Ez kell nektek?! . . .

A metszők jutalomjátéka.

Erev Jom kipur. Pesten...

Dr. Krisztháber: *Vissza!... Ezeknek részörlését a budai malom nem vállalja...*

— Büntessenek meg, de nem félek!
— mondja határozott hangon. Nem félek! Csak egytől!... *Tőle!*...

És az ég felé emeli kezét...

A szegényei odasietnek és székébe segítik a gyöngeségtől már-már le-
rogyó embert.

— *Nagyon sajnálom Önöket* —
mondja a rendőrtisztviselő megha-
toltan — *de... kénytelen vagyok a*
parancsot teljesíteni...

Ketten abbahagyják az imádkozást és elsietnek a kerületi előljáróhoz.

— Szégyen és gyalázat, hogy ilyes-
valami megtörténhetik!

Szegény munkásember már hosszú hetek óta rakosgatta a filléreket. A piacon hosszas alkudozás után megvett öt darab kis csirkét. Fizetett értük 2 P 80 fillért.

Elment a hitközség vágódájába.

— Öt darab levágatásért két pengőt fizet! — mondták.

— Két pengő?! — szörnyülködött a szegény munkásember, — *amiért meg akarom tartani az előírást?!...* Lenne szívük elvenni tőlem két pengőt, *aki rongyos cipőben járok?!...*

És a felháborodott ember ott a

helyszínen elővette zsebkését és levágta a csirkéket.

Ezt a hívó lelket a Pesti Hitközség *érdemes* Rabbínátusa a zsidóságra nézve *kivégezte*...

Ezzel szemben Budán hatalmas plakátok hirdették: A budai vágódákban a kaporausz vágatása is díjtalan!

*

Beszél a füzet arról, hogy a Pesti Hitközségnek a gyönyörű templomokon kívül igen sok áldásos intézménye van. De azt elhallgatja, hogy azokba a szegény ember csak akkor juthat be, ha *legalább* is egy előljáró rokona van. Csak hetekig tartó várakozás után juthat az *állandóan túlszufolt* kórházba. Pedig ezeket az intézeteket nem is a pesti Hitközség pénzből, *henem nemesszívű hagyatékozók alapítványaiból létesítették* — *éppen a szegények számára.*

Hát hova akarják elhelyezni a budai rászorultakat, ha még a pestiek igényeit sem tudják kielégíteni?...

Erről nem esik szó. Nem. Egy szó sem!

*

Mindezek tehát világosan igazolják az Új Út leleplezését, hogy milyen célok állanak az egyesülési akció homályos hátterében.

Az egész akciónak tulajdonképpen három célja van.

1. *Diszes méltóságok kreálása.* Már a szereplők személyében meg is történt a megegyezés.

De már is váratlan *szerepváltozás* történt.

Szántó Jenő, a budai hitközség és az Országos Iroda alelnöke vállalta, *hogy a budaiakat ezüst tálcán fogja szállítani és feltálcálni.*

A kétkulacos politikus azonban alaposan elszámította magát. A budaiak ugyanis majdnem *egyhangúan* elutasították az unifikációt.

A fiascoért a pestiek elejtették őt s ugyanakkor elvesztette a budaiak bizalmát is.

Ertesülésünk szerint Szántó Jenő az október 17.-én tartandó budai

rendkívüli közgyűlésen *önként* lemond tisztségéről s ha ezt nem teszi, úgy *lemondatják.*

2. Mint ahogyan azt már megírtuk, a Pesti Izr. Hitközség 5,800.000 pengőnyi fontkölcson vett fel drága kamatra. Az annuitást már két éve nem bírja fizetni és ennek folytán a tőketartozás 6,400.000 pengőre *duszadt fel.* Ha tehát sikerül az unifikációt rákényszeríteni a budaiakra, ebből logikusan az következik, hogy *megfelelő kvóta szerint kb. 2,500.000 pengőt kell magára átvállalni minden ellenszolgáltatás nélkül.*

Már pedig ha a Budai Hitközség vezetősége ilyen mamutösszeggel akarná megterhelni adófizető híveit, akkor mindazokat az intézményeket, amivel a pestiek csábítják a budaiakat, sokkal olcsóbban tudná felépíteni.

Világos tehát, hogyha az unifikáció létre jönne, ez a budaiak eddigi adójának *lényeges felemelését vonná maga után,* mert csak így fizethetné a reá kényszerített kölcsön törlesztését.

3. A harmadik cél az Országos Zsidó Szövetség megalapítása azzal a be nem vallott célzattal, *hogy a magyar zsidóságot a Demokrata Pártba terelje.* Ez a szövetség volna tulajdonképpen az a politikai trambolin, amelynek révén a Pesti Izr. Hitközségnek egyes *kegyeltjeit politikai pozíciókba juttatná.*

Mi azonban váltig hangoztattuk a multban és a magyar zsidóság jövője érdekében pedig ellenezzük azokat az irányzatokat, amelyek a *vallásba és hitéletbe politikumot akarnak belecsempészni.*

*

A pestiek, úgy látszik, nagyon együgyűnek hiszik a budaiakat! Elfelejtik, hogy a budaiak tudatában vannak, hogy a budai és pesti hitközségek között milyen égi és földnyi a különbség! Tudják, mit jelent az, hogy *Budán nincs gabella, a hitoktatás ingyenes.* Tudják, hogy amíg a pesti választójog szerint még hat évi egy-

helyben lakás után is a választójogot külön meg kell vásárolni, addig a Budára való költözés pillanatától fogva szavazati joga van és résztvehet a hitközség vezetésében. Sőt, ha a házastársak egyházilag is megesküdtek, a nőnek is szavazati joga van.

Kulisszatitok.

Mindenki bizonyosra vette, hogy azután, a lesújtó ítélet után, amelyet a Budai Hitközség úgyszólván egyhangúan hozott és amellyel visszatartotta az unifikációt — a Pesti Izr. Hitközség abbahagyja vakmerő manőverét.

Ez nem történt meg.

HIÁBA jelentette ki dr. Biedl Samu, a szegedi XII. községkerület elnöke: a budaiak mindig fegyvertársaink voltak s már ezért is melléjük állunk, hogy függetlenségüket biztosítsuk. *Tiltakozunk az ellen, hogy Baracs Károly szellemét bárki is beszennyezze, vagy alkotásait letapos-sa...*

HIÁBA jelentette ki a székesfehérvári községkerület, hogy a Pesti Izr. Hitközség *legnagyobb csapása lenne*, ha ezt az unifikációt kierőszakolná.

HIÁBA jelentette ki a pécsi községkerület, hogy minden erejével *ellenzi* az unifikációt.

HIÁBA jelentette ki a nagykanizsai községkerület, hogy minden erejével *tiltakozik az egyesülés ellen*, még ezekután is a legádázabb áldatlan testvérharcot folytatja a Budai Unifikációs Párt habitusában: a *Pesti Izr. Hitközség*.

Hogy ez a komoly írásunk humor nélkül ne maradjon, megemlítjük, hogy a kis szolnoki hitközség azt a határozatot hozta, hogy Budának a Pesti Izr. Hitközséggel egyesülnie *kell*.

Midőn dr. Krisztháber, a Budai Hitközség elnöke a szolnoki határozatról értesült, szellemesen jegyezte meg:

— Most még csak a mucsai és a piripócsi határozatot várjuk be...

Az a huncut kis becsületszó...

Midőn Stern Samu mindenáron az Országos Iroda elnöki székébe akart kerülni, felkereste dr. Krisztháber Adolfot, a budaiak köztisztviselőiben álló elnökét és támogatását kérte.

A nürnbergi zsinagóga festői látképe.

Az elnök, aki idegszálának minden rezdülésével féltve őrzi Buda autonómiáját, aki érzi a vállaira nehezedő óriási történelmi jelentőséget, ki-jelentette, hogy erre csak az esetben hajlandó, ha Stern Samu egyszer-mindenkorra lemond az unifikáció tervéről és útját állja minden ezirányú törekvésnek.

Stern Samu erre a becsületszavát adta.

És Stern Samu ezuttal kivételesen betartja szavát.

Ő nem avatkozik bele ebbe az egész unifikációs „dologba.”...

Kortés iskola.

A Budai Unifikációs Párt korteseket képző tanfolyamat létesített a Pesti Hitközség székházában.

Előadó tanerők: dr. Csörgő Hugó a kiváló publicista, a pesti hitközség főjegyzője és Eppler Sándor, a pesti hitközség főtitkára.

E tanfolyamból kikerülő kortesek

fogják felkeresni a budai polgárokat, hogy az Unifikációs Pártnak híveket toborozzanak.

Eppler Sándor azért főtitkár, mert a titkokat nagyszerűen érti eltitkolni. Ezért Stern Samunak — becszóra — halvány fogalma sincs a kortesiskola felállításáról és működéséről.

Csak azt nem értjük, hogy akkor miért tűri azt, hogy az erősen finanszírozott hitközségi szócső, az *Egyenlőség* tele szájjal harsogja az *egyesülés szükségességét*?

Itt úgylátszik, *megint* baj van azal huncut kis becsületszóval.

Nem az első eset...

Ezzel kapcsolatban régi adoma jut eszünkbe.

Lángokban áll a szálloda.

Egyik szobában süket utazó alszik. Hiába keltegetik.

Felfeszítik az ajtót. A tűzoltó felrázza az utazót és fülébe harsogja: tűz van!

Mire ez nyugodtan szól:

— Sajnálom, nem adhatok tüzet. Nem vagyok dohányos...

Sándor Pál újabb lesújtó kudarca.

Sándor Pál felkereste Dr. Kriszhaber Adolfot, hogy a békéltető tárgyalásokat felvegye.

A nagy zsidó vezér fölényesen lépett dr. *Kriszhaber* dolgozószobájába.

Óvatosan körülnézett.

— *Becsületszavamra* — suttogeta, nem *Stern* Samu megbízásából, hanem saját elhatározásomból jöttem...

Az ősz elnök arca mosolyra derült.

Órákon keresztül hiába fuvalázozt a nagy zsidó politikus. Meddő maradt minden próbálkozása.

A budaiak gerinces elnöke kijelentette, hogy *sziklaszilárdan kitart a budai közgyűlés határozata mellett. És az adott szó szentségét megalkuvatlanul respektálja*...

Ha a Pesti Izr. Hitközség a becsületesség útjára tér, ha *saját erejéből* rendezi könnyelmű adóságát, bevezeti a titkos választójogot, az ellenzék bevonásával gazdálkodik, eltörli a tan-

díjakat, megváltoztatja anyagiaskodó *kalmárpolitikáját* akkor hajlandók lesznek a budaiak olyan *együttműködésre*, amely a magyar zsidóság szebb és jobb jövőjét célozza. A 800 év minden viszontagságán keresztül is épen maradt, *becsületes és független zászlót* azonban a Budaiak még akkor sem lesznek hajlandók kezükből kiadni!

Azok a legutolsók!...

Egy zsidó ujságíró, aki nem régen hagyta el ősi hitét, az engesztelő ünnep alkalmával templomjegyet kért a Pesti Izr. Hitközségtől.

A templomjegyeket értékesítő üzembn nagy volt az öröm, mert azt az előjelet vélte látni, hogy a publicista vissza akar térni s ezért a tóraemelvénnyen lévő előljáróság padjaiba szóló jegyet szolgáltatott ki.

Kivételesen és díjmentesen.

Az ujságíró igen elegánsan öltözködik, de rossz fizető és hogy felszaporodott számlájáért *kiengesztelje* szabóját, neki engedte át a tiszteletjegyet.

Kol-nidré este nagy reverenciával fogadja a fősámesz az előkelő szabadjegy felmutatóját és mély hajlongások közben utat csinál.

— En már csak itt, hátul maradok — mondja szerényen a jegytulajdonos.

— De kérem szépen — érdeklődik túlzott előzékenységgel a fősámesz — miért nem méltóztatik előre helyezkedni?...

— Mert én, mint a főváros *legelső* szabómestere nem foglalhatok helyet azok között, akik vallási szempontból a *legutolsók*...

A német „ö n t u d a t o s” zsidóság tiltakozó átiratot intézett a genfi zsidó világsszövetség németellenes bojkotthatározata ellen.

Egyidőben távirati úton hűségnyilatkozatot küldtek Hitlernek.

Igazuk van az antiszemitáknak: a gerinctelen zsidók mindenre képesek...

Albert Helmann:

Az afrikai pogromok

Helmann, aki a Harmadik Birodalomból emigrált, az afrikai zsidó kérdésnek legalaposabb szakértője. Ebben a cikkben személyes tapasztalatai alapján elemzi az arab-zsidó konfliktust.

Aki ismeri Északafrikát, azt a Constantine-i események egyáltalán nem lepték meg. Ugy Algirban, mint Tuniszban és Marokkóban rendkívül feszült viszonyban élnek egymás mellett a zsidók és az arabok. Az évszázados ellenségeskedés, gyűlölet állandóan parázslik ennek a középkorba illő életnek felcsíne alatt.

Szembeszökő és erősen kiélezett az ellentét a két nép között.

Az arabok lefátyolozott asszonyaikkal, hozzáférhetetlen háremeikkel, külsőleg szigorú erkölceikkel — emellett azonban többnejűséggel és nagy szekszuális szabadsággal merően ellentétben állanak a monogám zsidókkal, akiknek asszonyai kevésbé tartózkodók, fátyol nélkül járnak az utcán.

Jellemző az a térbeli izoláltság is, melyben az északafrikai zsidók élnek.

Sok városban még fennállnak az egykori gettó falai. Marakesban és Rabatban például még érintetlenek a „mellah” (így hívják a gettót) kapui.

Gyakran előfordul még ma is, hogy a fanatikuskok naplementekor betolják a reteszt, úgyhogy a zsidók mintegy körülzárt fogolytáborba kerülnek.

Fezben a késői középkorban „katonák, cédák és zsidók” számúzve voltak a városból. Így tehát kénytelenek voltak a zsidók új várost építeni maguknak: Fez-Djdidet. Ott laknak ma is az araboktól elkülönítve.

Fez-el-Baliban a zsidók nappal még csak kereskedhetnek. Naplemente után azonban „zsidók, katonák és cédák” életveszély nélkül nem járhatnak a régi marokkói főváros utcáiban.

A zsidó-arab villongásoknak két fő oka van. Az egyik politikai és vallási, a másik tisztán gazdasági jellegű.

A politikai és vallási konfliktusnak más a természete, mint annak az ellentétnek, amely az európai antiszemitákat fűti. Európában inkább fajgyűlöltre és vallási türelmetlenségre vezethető vissza az antiszemitizmus. Északafrikában az ősi hamita eredetű kabil és berber törzsek és a zsidó népesség között jóformán semmi surlódás sincs. Ezzel szemben annál gyakoribb az ellenségeskedés a két semita nép: a zsidók és az arab mohamedánok között.

Dogmatikus vallási különbségek, rituális eltérések fűtik ezt a testvérharcot.

Nagyon jellemző például, hogy a Constantine-i pogrom azért tört ki, mert egy zsidó katona „szemtelen pillantást vetett” szobájából a mecset udvarára.

A zsidók politikailag mindig arra törekedtek, hogy a hatalmon levő néppel jó viszonyban legyenek. Így voltak a hamitákkal is. Midőn azonban az arabok meghódították Északafrikát, teljesen megváltozott a helyzet. Csaknem ezeréves uralmuk alatt elnyomták a zsidókat és így érthető, hogy a zsidóság a franciák oldalára állt. Ez persze csak fokozta az arabok zsidógyűlöletét.

Az európaiak megjelenése növelte az ellentétet és elmélyítette a különbséget a két semita nép között. Ehhez járult azután még az átplántált európai antiszemitizmus és a nacionálszocializmus.

A modern arab azonban még egy egészen különleges okból is gyűlöli a zsidót.

Gyűlöli, mert a zsidó ő nála sokkal gyorsabban illeszkedik bele abba a

lassú, de mélyreható európaisodási folyamatba, mely most Északafrikában szemlátomást tapasztalható.

Az északafrikai zsidóság nagy része spanyol eredetű, amely a spanyol kultúra kincseit máig is megőrizte és Európával való kapcsolatukat nem veszítette el.

Ennek következtében Északafrikában a zsidók fontos gazdasági szerepet töltenek be. Ez aztán az arabokkal szemben újabb összeütközéseket eredményez.

Noha a zsidó korántsem ügyesebb kereskedő, mint az arab, mégis gazdagabb, mert a bizonytalan jövőtől való félelmében kénytelen tőkét gyűjteni, míg az arab feléli keresetét. Az északafrikai zsidó proletariátus tehát azon az úton van, hogy tőkéje birtokában lassanként egy egyenjogú polgári osztályt építhet ki. Az arabok természetesen mindent elkövetnek ez ellen, hogy a zsidó érvényesülésének útját állják.

Ezekből a jelenségekből nem sok jóra lehet következtetni.

Algír már nem protektorátus, hanem francia departement. A liberális Franciaországnak mégis csak fontosabb, hogy érdekei gyökeret verjenek s így kénytelen kedvezni az araboknak, természetesen a zsidók rovására.

Igy van ez Északafrikában és ez a helyzet Palesztinában is.

Az európai zsidógyűlölet hol fokozódik, hol lankad. Az arab „antisemitizmus” állandó. Szünet nélkül tart. Folytonos küzdelem, örök semita testvérharc életre-halálra . . .

Névai Lajos fordítása

Jascsemszky dr. egyetemi tanárból jesiva bocher lett

Ez év március elején borotvált arcú, magas férfi jelentkezett a gerrei rabbinál és beleegyezését kérte, hogy jesiváján tanulhasson.

A rabbi beleegyezett.

Az ujdonsült bócher kaftánba öltözött és szakállt növesztett.

Rövid idő alatt szorgalmával és tudásával felülmulta bóchertársait.

Ösztöndíjat kapott és ebből tartotta fenn magát szerényen.

Csak a múlt hónapban leplezte le magát:

— Hat éves multam, midőn szegénysorsú zsidó szüleim járvány áldozatai lettek.

Egyedül maradtam a világon.

Egy keresztény család szánalomból vett magához. Adoptáltak. Iskoláztattak. A bécsi egyetemen filozófiai doktorrá avattak. Nevelő szüleim kívánságára katolikus pap lettem.

Az egyetem rektora nagyon meg-

szeretett és feleségül adta hozzám lányát.

Házasságom után a bécsi egyetem tanárává neveztek ki. Komoly kutatásaim nyomán megállapítottam, hogy minden tudomány alapja a talmud.

Ez inspirálta arra, hogy a jesivában a talmud ismereteit elsajátítsam.

A napjainkban tobzódó antisemitizmus igazságtalanságainak hatása alatt ellenállhatatlan vágy fogott el, hogy én, aki amúgy is Ábrahám ősapánk szövetségéhez tartozom, visszatérjek sorsüldözött népemhez . . .

A gerrei rabbi halotthalványan hallgatta végig a különös és szomorú élettörténetet, majd széttárta karját és megáldotta a megtérőt.

Tel-Aviv városi tanácsa 100 fontot (2500 pengőt) küldött a constantinei pogrom áldozatainak felsegélyezésére.

Tel-Aviv operája. A homlokzaton nagyméretű plakát hirdeti a „Csibi” című hangos-filmet Gaál Franciskával.

Sok hühó semmiért...

Gaál Franciska (recte *Silberspitz Fáni*) vegyesházasságával szokatlan élenkséggel foglalkoztak a zsidó felekezeti lapok még az ország határán túl is.

A filmdiva ugyanis kötenő házassága miatt el akarta hagyni ősi hitét és e szándékától még két híres rabbi sem tudta eltéríteni.

Az utolsó percben Gaál Franciska egyik barátnőjének *rábeszélésére* megmaradt zsidónak azzal a kautáléval, hogy a születendő gyermekek atyjuk vallását követik.

Silberspitz Fáni tehát megmaradt zsidónak.

Nagy öröm lett erre egész Izraelben!...

Érthetetlen.

Mert mi dicőség származott ebből a zsidóságnak?!...

A filmszillag ma tündökölve fénylik.

Holnap letűnik...

A zsidó jövő szempontjából a kautálé folytán *máris* elvesztettük őt.

Csak a zsidó felekezet gerinctelen-

jei tudnak ilyen *értéktelen* sikereken örvendezni.

Lapzártakor jelent meg az „Unifikációs Párt” legújabb brosurája.

Nem mond semmi újat. Bölcsen elhallgatja azt is, hogy az egyesülés esetén mennyi az a teher, amelyet a

hat és fél millió fontkölsön Budának jelenteni fog.

A brosurá legjellemzőbb érve:

„Azon a közgyűlésen, amelyen az unifikációt elvetették, 164 képv. test. tagból csupán 99 jelent meg, ezek közül is **c s a k** 83 szavazott az egyesülés ellen.

Buda ösválasztóinak összessége van hivatva dönteni az egységes hitközség ügyében.”

S t e r n Samu

alig másfélszáz

szavazattal került az Országos Iroda élére, és e tisztségében

500.000 magyar zsidó akaratát képviseli.

Ami tehát Pesten all-right — az Budán nem gilt!...

Ez egymaga is igazolja, hogy **az unifikált Buda csak vazallusa lenne a főhitközségnek.**

Isten-Németországban

Ama bizonyos emlékezetes néhány nap óta, midőn a „Frankfurter Zeitung” modern istenkeresői az Isten Franciaországban vélték feltalálni, Isten és Németország viszonya lényegesen megváltozott.

A sirachi Baldur becsapta *Wotant* — az alisten a főistent —, bizonyosságára annak, mi megy még most is végbe a germán Olimpuson.

A keresztény Isten zsidó családi vonatkozásai miatt itt *legfeljebb* másodrendű polgár lehetett.

S bár a „Times”, meg a „New-York Herald” foglalkoznak személyével, se angol, se amerikai állampolgárságot nem tudott szerezni.

Bár mint Isten, mindenütt jelenlevő mégis, mivel láthatatlan, nem lehet őt a harmadik birodalomból kiutasítani.

Igaz, koncedálni kell neki is azt, amit esetleg egy szegény vándorlólégénynek, aki szintén megismerheti az örökkévalóság útját, — hogy a harmadik birodalom vezetői elgondolását messze túlhaladta.

Mint hogy pedig a zsidó vallás a keresztény vallás öregapja, természetesen ennek papjait és fiait üldözik.

Ezzel szemben a Saar-vidék katolikusait meg kell szerezni, tehát Istennel újra konkordátumot kell kötni . . . legfőképp azért, mert a modern pogány úgy véli, könnyebb a jó Istent megcsalni, mint a szentatyát.

Am ezek alatt a tárgyalások alatt kitűnt, hogy az egyszerű juhok sokkal elővigyázatosabbak, óvatosabbak, bizalmatlanabbak, mint a pásztor, aki a farkassal kezdett tárgyalni.

Igy lett Istennek kevés a tekintélye a harmadik birodalomban, de a vallásosak szemében a harmadik birodalomé még ennél is csekélyebb.

Ostoba naivitás volt a harmadik birodalom részéről, hogy egyidőben szólaltak fel a szabadgondolkodók, a szabadkőmivesek és — a zsidó-keresztény Isten ellen.

Kevés híján ugyanaz a helyzet, amikor a régi keskenyhomlokú barbárok a siraki Baldur Rómába, a Nagajka diplomás Rosenberget pont Londonba küldték.

Ezek a modern barbárok azt képzelték, hogy ez a Rosenberg nevű úr, akit legfeljebb mint valami exotikus állatot csodáltak meg, majd imponálni fog, mert az ő nevéhez antiszemita heccek kapcsolódnak!

Hiszen ezek abban is bíztak, hogy Pacellivel konkordátumot köthetnek azon a címen, hogy Baldner a proletár szabadgondolkodók ellenlábasa!

Szinte a véletlen véletlene, hogy Papen Rómába ment!

Soká tartott, míg a németek rájöttek arra, hogy nem elég a szabad gondolkodást eltiltani, nem elég a zsidókat üldözni, hogy egy államot keresztény államnak tekintse a világ!

Ha a pápa Hitler arcképét látja, joggal hajlik a szabadgondolkodók felé!

Ami pedig a jó Istent illeti, Papen egyszeri megpillantása után inkább hajlik még az istentagadók felé is, mint a képmutatók felé!

Nem! . . . Se Ausztria keresztényei, sem pedig a Saar-vidékéi, nem fognak hinni Hitlernek a kereszténység és Isten felé fordulásában!

Még az ő saját ősei is, azok a németek, akiknek jelszava volt, hogy félik Istent és rajta kívül senkit a földön, még azokat is lesújtja a helyzet!

Mi történhetik a harmadik birodalom fiaival, akik tényleg nem félnek Istentől, de félnek a földön mindentől . . . még a zsidóktól is!

S ez a harmadik birodalom mégis fog győzelmet aratni . . . a zsidók felett!

Ez pedig az elátkozott Isten megáldott, megátkozott gyermekei lett aratott győzelem lesz!

Sokkal a győzelem előtt sok gúnyos szó hagyta el ezeknek a hősöknek ajkát a „Jeruzsálembé vezető” útról.

Nos, ezek az urak megbuktak a lengyel korridoron, meg Ausztriában és hamarosan megbuknak a Saar-vidéken, ezeknek csak egy dicsőséges győzelme marad, az, amelyet hatvan milliós létükre félmillió zsidó jeltett arattak!

Sieburgnak üzeni kell!

Irjon egy könyvet . . .

Irjon a palesztinai Istenről, a németországi Wotanról és ezekről az istenkísértőkről! . . .

Leleplezték Bloch rabbi szobrát

Mult havi számunkban jeleztük, hogy Franciaország szobrot emelt Bloch Armin rabbinak Saint Die városában, ahol hősi halált halt.

A Saint Die mellett folyó ádáz ütközetben egy délelőtt a katolikus lelkes, mialatt bátorította a katonákat és a sebesülteket vigasztalta, golyótól találva elesett.

Délután a rabbit kérték egy súlyosan sebesült katolikus katonához.

A rabbi kivette elesett kartársa kezéből a fészületet és a legnagyobb golyózáporban haláltmegvető bátorsággal sietett a súlyos sebesülthöz, s mialatt megcsókoltatta a szent szimbólumot, német gránát robbant és a rabbi holtan rogyott a haldokló katonára mellé.

Szeptember 2-án nagy ünnepélyesség között leplezték le Bloch Ábrahám rabbi szobrát, amelynek talapzatán következő a felírás:

„1914. augusztus 29-én, Bloch Ábrahámot, a francia hadsereg tábori papját, itt érte a halál, midőn egy haldokló katolikus katonának Krisztus keresztjét hozta el.”

A francia kormány képviseletében Georges Rivollet nyugdíjügyi miniszter tartotta meg az ünnepi beszédet,

amelynek keretében a zsidó katonák hősiességét méltatta.

— A hős Bloch Ábrahám rabbi előtt pedig — fejezte be nagyhatású beszédét a miniszter, — mély tisztelettel és hálatelten hajtom meg a Francia Nemzet zászlaját. Az ő nemese hősitett örök időre emlékünkbé fogjuk megtartani . . .

A német zsidó hősök sirja Kölnben.

A német néger induló

Egyik legismertebb német költőnek, Morgenstern Krisztiánnak egyik verse a következő szavakkal végződik:

„Borotva pengéjéhez hasonló elmével bebizonyította, hogy aminek nem szabad léteznie, az nem is létezhetik. . .”

A vers maga arról szól, hogy Korf urat elütötte egy autó. Midőn a port leverte ruhájáról, rájött, hogy ezen a helyen tulajdonképpen autóknak járniuk nem szabad.

Szeme felcsillant! Ahol autó nem járhat, ott nem is gázolhat! Az egész élmény tehát csupán valami furcsa képzelődés lehetett.

Midőn olvassuk, hogy a német-lengyel barátság felújítása óta a pózeni városi tanács egy Berger Gotthilf nevű volt városatya sirját kezdi újra kegyelettel ápolni, ez a vers jut eszünkbe.

Ugy mellékesen ugyanis megemlítik, hogy ez a városatya Hindenburg elnök öse volt. Sajnos, arról mélységesen hallgatnak, hogy ez a tiszteletreméltó Berger zsidó volt, tehát Hindenburgnak tulajdonképpen nem is lett volna joga a nácinémetországban tisztséget viselnie.

A hatalmat jogosan adta át Hitlernek, de egyébként nem élmény a létezése, csak álom.

Minthogy aminek nem szabad léteznie, az nem létezhetik, meg kell állapítanunk, hogy Németországnak Hindenburg haláláig nem is volt elnöke, hogy a szövirágos gyászbeszédek sirjánál nem hangzottak el, mert lehetetlen, hogy Hitler egy zsidóivadéknak ilyen végtisztességet engedélyezett volna.

Azonban más vonatkozásban is pechjük van a nácioknak.

Nemzeti himnuszuk szerzőjének, fallerslebeni Hoffmannnak tiszteletére muzeumot neveztek el.

Az ő alkotását ugyanis („Németország mindenek fölött”) még a Horst-Wessel dal se tudta elpusztítani, azt a mai Németország is állandóan énekli.

Nos, röviddel a náciuralom kezdete előtt egy alapos és tárgyilagos történetész, Forst de Bataglia a porosz évkönyvek egyik számában kimutatta, hogy nemzeti fallerslebeni Hoffmann úr dicső ősei között egy néger is helyet foglal. . .

Egy négerivadék költeménye, mint nemzeti himnusz, egy zsidóutód, mint a németiség szeményképe! . . Nem értjük, miért panaszkodik az egész világ arról, hogy Németországban faji gyűlölet van uralmon? . . .

Braun Gyula

משך **mészárszéke**

VI., Aradi-utca 43.

*Állandóan elsőrendű friss
husok legolcsóbb napi áron.*

**Figyelmes és elő-
zékeny kiszolgálás**

Hölgyek jelszava:

Minden cikket legolcsóbban vásárolhatunk

Klein Antal

új divatnagyrúházában

KIRÁLY UCCA 40

— Csányi-utca sarok. —

A Teréztemplom mellett, szemben
a Nagymező-utcával

A név csal

Néhány héttel ezelőtt Sir John Simon, az angol külügyminiszterről, biblikus neve után ítélve, azt állították a német ujságok, hogy zsidó származású.

Mire a külügyminiszter olyan értelembe nyilatkozott az angol sajtóban, hogy — bár nem tartja megcségyenítőnek a zsidó származást — ősei között egyetlen zsidó nincsen.

Ezzel kapcsolatban kedves epizód jut emlékezetünkbe.

M. Cohan, a világhírű író színész vendégszereplésre hajózott Amerikába.

Elsőrendű szállodában akart szobát bérelni.

A szállodás azonban kijelentette, hogy nem szívesen lát vendégül zsidót.

(Cohan tulajdonképpen ősi író név, amely a Kohn névvel azonos.)

A nagy művész elmosolyodott.

— Ön valószínűség szerint engem zsidónak tart... Tévedett... Nem baj! Én meg azt hittem, hogy Ön gentleman. Én is tévedtem... Tehát kvittek vagyunk!..

Cohan lenézően végigmérte a szállodást, sarkon fordult és elment.

A „Völkischer Beobachter”-ben olvassuk:

„Beaverbrook, a brit birodalom sajtólordja azt állítja magáról, hogy kanadai. Ez valótlan. Ő magyar származású zsidó és eredetileg Ralph D. Blumenfeldnek hívták.”

Az angol zsinagógák egyesületének tanácskozásán lord Malchet a többi között a következőket mondta:

„A zsidóságnak nagy a történelmi múltja, de még nagyobb jövő előtt áll. A zsidó nemzeti otthon ma már kétségtelen valóság. A történelemnek e komoly órájában meg kell találnunk a módot, hogy a rengeteg pártokra szétforgácsolt zsidóságot egy táborba tömörítsük. Mert a zsidó Palesztina megteremtése érdekében semmi sem olyan jelentékeny, mint az egységes Izrael.”

Tel-Avivi tengerparti strandrészlet.

Kis kérdések a nagy Führerhez

Még meddig tűri, hogy a német nép rádiót hallgathasson?

A rádióhullámokat ugyanis az a zsidó Hertz fedezte fel.

Meddig szabad még a német földművesnek műtrágyát használni?

Hiszen tudvalévő, hogy a műtrágyát az a zsidó Haber, Bosch és Caro találta fel.

Minek tűri, hogy német színpadokon Johann Strauss darabjait adják elő?

A szövegekönyveket az a zsidó Hugo von Hoffmannsthal írta.

Miért nem tiltja el, hogy a „Loreley”-t énekeljék?

E dalnak versét a zsidó Heine írta.

Miért engedi meg, hogy a német gavallérokat salvarzannal gyógyítsák?

Ezt a gyógyszert is a zsidó Ehrlich találta fel.

És miért engedi meg a Wassermann-féle vérvizsgálatot?

Hiszen ezt is a zsidó August von Wassermann fedezte fel.

Minek tűri a piramidon használatát?

Ezt is zsidó találta fel...

Péter és a rebbecen

Kis visszaemlékezés Ujvári Péterről

Gyermekkoromban nagyon izgatott megtudni nagyapámról sok mindent. Milyen volt a külseje — fotográfia nem maradt róla — hogyan beszélt, mint okoskodott, kiket szeretett.

Anyám elérzékenyült valahányszor érdeklődtem nála nagyapám arca után, aki-ről úgy beszéltek, mint egy szentről.

Ha nagyanyámhoz utaztam Érsekújvárra, a templomban dédelgettek az emberek, Reb Wolf unokája, mondogatták gyöngéden.

Nem úgy mondták a rebbe unokája pedig nagyapám pap volt Ujváron. Úgy hangzott, mint amikor a ropsciről áhítatosan azt mondják késő hívei most is: Der rebbe reb Naftoli.

Mégis tudni szerettem volna többet róla.

Általában érdekeltek az őseim.

Apai részről való családomban több tragédiaeset fordult elő, legjobban a vin-kovicei vásáros esete kapott meg, aki a leánya lakodalmára sietett haza, hajszolta a lovakat és egy fordulónál ló, kocsi, árú az árokba zuhant, rá az öregre, aki szörnyet halt.

Anyai részről való családom férfiai papi emberek voltak, legnagyobb nimbusza a családnak a „Remó” volt, az énekes tudós és liturgikus, aki ismeretesen az askenáz zsidóság imakönyve szövegét rendezte.

Nagyapámról kéziratok maradtak, amiket akkor nem értettem és egy gyöngyírással írott levél, amiben megfeddi apámat.

Apám ügylátszik, panaszkodott neki, hogy sok elfoglaltsága miatt nem tud mindennap talmudot tanulni.

A sok elfoglaltságot nem fogadta el mentségül. A szellemiek miatt szabad elhanyagolni az anyagiakat — írta — de megfordítva sohasem.

Egyszer eljött hozzánk anyám testvér-öccse, Péter. Nagyon megörültünk neki, de én mégis csalódtam, mert úgy vél-

tem, hogy föl lelem nagyapámat benne, aki bizonyára tiszteletreméltó szakállas ember volt, vallásos és egyszerű. Péter azonban elegáns, nyurga, kifinomodott Biedermayer-ifjú volt. Gondosan nyírott vöröses pofaszakállal.

Anyám előtt nem is titkoltam véleményemet.

— Fájdalom — mondotta anyám — ami a vallásosságot illeti, hát bizony Péter nem jár nagyapánk nyomdokain, de a zsidó szíve és az esze egészen az övé.

Erről nemsokára meggyőződtem.

Akkoriban a hitközségünkben nagy forrongás volt. A község két családja zongorát rendelt Bécsből. A rabbi öt prédikációban menydörgött ellene és a szombat délután perek előadásán is szóvátette, egyszer sírt is, amikor szóba hozta, hogy hívei között mennyire elharapózik az istentagadás.

A Pesti Chevra Kadisa előljárósága, választmánya és képviselőtestülete mély fájdalommal jelenti, hogy

János Engel Gyula

m. kir. udv. tanácsos úr, a Pesti Chevra Kadisa kiváló alelnöke és a Felnőtt Vakok Otthona elnöke, felekezete és a köz javának szentelt élete 78. évében rövid szenvedés után elhunyt.

A megdicsőült férfiú, akit saját halottunknak tekintünk, több mint egy évtizeden keresztül önfeláldozó szeretettel, fáradhatatlan munkával és igaz odaadással szolgálta Chevra Kadisánkat és annak intézményeit.

Halála pótolhatatlan veszteséget jelent emberbaráti és szent munkánkban. Chevra Kadisánk és intézményei hálás kegyelettel fogják dicső emléket megőrizni.

A megboldogult tetemeit e hó 17-én a rákoskeresztúri izr. temetőben helyeztük örök nyugalomra.

Áldás és béke hamvaira!

A két család röstelte magát és arra hivatkozott, hogy a statusquo hitközség papja is hozatott zongorát a leányának, már pedig az is egy rendes pap, szakál-la van és pajesza. A felesége fejét pa-róka fődí, a gyerekeit istenesen nevel-teti.

Péter megjött Szegedről és már este meg kellett jelennie a templomban.

Korán volt, az emberek tömegben ál-lottak a templom előtt és megbeszélték a nagy eseményt. A tanácskozásba bele-vonták a szegedi ujságíró is.

Péter kijelentette, hogy nem szól az ügyhöz, amíg nem vizitel le a rabbinál.

A zsidók nagyon kíváncsian lesték a vi-zit eredményét.

Másnap megtudták.

Megdöbbsentek.

— Nyugodtan lehet zongoráztatni a leányokat.

— Hogy-hogy? ... A rabbi megenged-te talán? ...

— Nem a rabbi engedélye fontos itt. Fontos, hogy a kislányoknak hallásuk legyen és hogy a zongora itt is legyen már.

Nagyon értelmetlenül állottak a kije-lentés előtt a' emberek.

— Azt mondom maguknak, hogy ha a papnak zongorára telne és a kis lánya zongorázni szeretne, ő is zongoráztatná a gyereket.

— És hol az igazság? — kérdezte az egyik.

— Az igazság fönt van az égben. De a zongora legyen a szobában.

Megjöttek a zongorák.

Nem telt bele egy félév és a pap leány-kája ott zongorázott az egyik család pianinóján.

Láttam, Péter igaz prófétának bizo-nyult, szóltam is anyámnak: most már elhiszem, hogy hasonlít nagyapámhoz.

De anyám nagyon kíváncsi volt meg-tudni, hogy Péter miből következtetett és megkérdezte tőle levélben. Péter kur-tán válaszolt. Levelezőlapon:

„Nemcsak a pappal beszéltem. A pap-né is jelen volt...”

A lapot kézről-kézre adták a község-ben.

— Nagyon okos ember az a fiatal uj-ságíró — mondták — de a rebeccen se kiskutya ...

Legkiválóbb minőségű

Keztyü -

Harisnya -

Fehérnemű

Legolcsóbb bevásárlási forrása:

LUDEVIT REISNER

Bratislava

Dlhá ulica (Hosszu utca) 25

Dr. Gelencsér Miksa, ny. egészségügyi felügyelő, szemorvos-speciálista ren-delő- most VIII., József körút 14. Te-lefon v á l t o z a t l a n : 32—0—99.

*

A modern kulturember

lépést tart a tudomány hala-dásával, használjon tehát Ön is

EUKUTOL krém

N. 6. No. 3 bőrolaj
arc-harmat szappant

Vezérképviselő:

RÓZSA ROYAL

DROUGÉRIA R. T.
Cluj—Kolozsvar.

Ha baj szakad a világra, a zsidó-ság érzi meg — l e g e l ő s z ö r.

Ha öröm jön az emberiségre, a zsi-dóság érzi meg — l e g u t o l j á r a.

*

Új eljárások a siketnémák oktatásánál

A budapesti Izr. Siketnémák Orsz. Intézete, mely kulturális működésével és kulturszociális missziójának teljesítésével elsődrendű nevet biztosított magának a világ gyógypedagógiai intézetei között, a siketség egyéni kezelésével új irányt honosított meg a reá bízott siketek gyógyítása terén. Erről számol be alábbiakban röviden az intézet tudós igazgatója olvasóinknak.

Régi megállapítás, hogy az abszolút siketnek nyilvánított növendékanyag magas százalékánál többé-kevésbé hangérzetek előhívhatók. Az is bizonyos, hogy a siketség, vagy a megsiketülés oka lényeges százalékban teljesen ismeretlen. Ezeknél a tudományos vizsgálat a közvetlen hallószervben organikus elváltozásokra, vagy a fülnek önálló megbetegedéseire nem utalhat. Nem tudja valószínűvé tenni a kórokozó tényezőt. Feltételek szerint ezeknél az eseteknél a siketség, vagy a megsiketülés centrális eredésű. Ez azt jelenti, hogy a hangingerek felfogására fenntartott agyi területek nem teljesítik hivatásukat. Az úgynevezett hallóközpont működési hiánya, vagy kiesése okozza a fogyatékossgot. A fülre, mint organikus szervre alapított régebbi hallásfejlesztő kísérletek helyett a centrális területeknek életrehívása képezi a tudományos szakkörök újabb vizsgálatainak és kísérleteinek bázisát. Az eddigi eredmények a feltételek okozati összefüggését igazolják. A centrális eredésű megsiketülés megszüntetése ellen alkalmazott céltudatos terápia feltűnő eredményeket mutat. Oly gyermekek, akik abszolút siketnémáknak lettek deklarálva, néhány havi kezelésük után nemcsak érzékelik, hanem differenciálják a hangot. Ez azt jelenti, hogy a beszédhang elemeit képező vokálisoknak megkülönböztetésére alkalmasak. Sőt vannak esetek, midőn a siketnémának minősített gyermek szó- és mondathallóvá lesz. Az erre a kezelésre alkalmas siketnémák közül először az abszolút siketnémákból zörejhallókat, a zörejhallókból vokálishallókat, a vokálishallókból mondathallókat és a mondathallókból a társalgóbeszédet megértő egyéneket fejlesszünk. Ma már nem beszélhetünk arról, mintha csupán kísérleti munkáról lenne szó. Az eddigi eredmények amellett szólnak, hogy mindent el kell követni abban az irányban, hogy a siketnémaságnak eredeti okát, a siketséget szüntessük meg. Az Izr. Siketnémák Orsz. Intézete feladatainak jól felfogott tudatában rendelkezésére áll minden érdekelt gyermeknek. Legelső teendő a siketség eredetének kikutatása és minősítése. Klinikai vizsgálattal kezdődik a munka és ha sem megbetegedés, sem organikus elváltozás nem igazolja a siketséget, vagy megsiketülést, úgy az intézet új kezelő-terápiájára kerül sor. Nem azt akarjuk hirdetni, mintha a siketnémaság ezzel az eljárással az egész vonalon ki lenne küszöbölhető, de a tudomány és tapasztalat eddigi értékeinek felhasználásával mindent meg kell kísérelnünk, hogy az állandósítottnak látszó és látszott siketséget áttörjük. Mert csak ez az eredmény állhat legközelebb a gyógypedagógiai fogalom elnevezéséhez és tartalmához.

Sirkövek

Legolcsóbban

Kohn Illés és József

sirköraktárában

VIII., RÁKÓCZI-ÚT 13.

Heine és Napoleon

Hogy Heine Napoleont joggal vagy ok nélkül milyen forradalmi színben nézte, az mellékes.

Az én nézetem szerint Napoleon mérhetetlen hatalmi vágyában minden, szerinte kiaknázható ideológiát szívesen üdvözölt, hogy a kiváltságos rendek bukását egykedvűen, sőt ellenszenvesen nézte, s az számára legfeljebb kedvező indulási lehetőséget jelentett.

Heine rajongása kizárólag Napoleon egyéniségének szól. Ő nem bonapartista.

A marengói csatáról emlékezve ezeket írja: „Kérlek kedves olvasó, ne tarts engem bonapartistának. Az én hódolatom nem az eseményeknek szól, hanem a félistennek, nevezzék őt Nagy Sándornak, Caesar-nak vagy Napoleonnak.

Őt azonban csak brumair hónap 18-ig szeretem, addig a napig, amelyen elárulta a szabadságot, amit nem szükségyszerűségből, hanem az arisztokrácia iránti rokonszenvéből cselekedett.

Bonaparte Napoleon arisztokrata volt. Nemesei ellenlábasa a polgári szabadságnak s végzetes tévedés volt az Anglia által vezetett európai arisztokrácia részéről, hogy őt olyan halálos ellenség gyanánt támadta.

Itt csillan ki tisztán Heinenek a forradalmi ideál által határolt Napoleonszeretete, mely mellett alig fogható fel Heine utódai lelkében a francia forradalmi ideák hogyan változtak át a nemesség és papság gyűlöletévé.

Napoleonnak a zsidó kérdéssel való kapcsolata egyáltalán nem indította Heinet arra, hogy a császár képe előtt ismételten térdre boruljon. Ez a hódolat kizárólag az emberiséget megváltó egyéniségnek szólt.

Heine születésének és ifjúsági idejében Düsseldorf a francia köztársasághoz tartozott, utóbb a francia császárság hűbervárosa lett.

1811–12-ben maga Napoleon is időzött a városban.

A „Le grand” című munkában olvassuk ezt, melyben Heine is ír szülővárosáról. „Düsseldorf nagyon szép város s ha az ember a távolról gondol rá, mint szülővárosára, szinte felfrissül a lelke. Én ott születtem és állandó vágy sarkalt a hazatérésre. S midőn én azt mondom, haza, akkor arra a Bolkenstrassei házra, az én szülőházamra gondolok.”

Ír a bevonuló francia seregről is: „a ház vidám népe ez, amely zajjal, énekkel vonul keresztül a világon, vidám, de mégis arccal, medvekucsmákban.”

Megemlékezik a császárról is. Leírja egyszerű zöld ruháját, kis kalapját, fehér lovát, márványfehérségű kis kezét, nyílt homlokát és tekintetét, mely mögött a hét mértföldes csizmákban száguldó elgondolások teremnek.

Igy látta őt az ifjú s így maradt képe a költő lelkében egész életén át.

A francia uralom Heinére nemcsak ihletőleg hatott, mely ihletből legszebb versei közt a Két gránátos is fakadt, de közvetve is, mert a düsseldorffi zsidó hitközség státusát ők alapították.

Ki kell itt igazítanunk egy ismételten felbukkanó téves felfogást, mely Heine Napoleon iránt érzett elragadtatását ennek az intézkedésnek tulajdonítja.

Igazságtalanság Heine ellen, ha az ő érdeknélküli rajongását, mely Napoleon kimagasló egyéniségének szólt s melyben Goethevel egyek voltak, szűk látkörű és származásából fakadó önzésnek minősítik.

Heine szemében Napoleon a francia forradalmi ideálnak, az emberi jogoknak, a szabadság, egyenlőség, testvériség ideáinak megtestesülése. Ő az emberi testet öltött forradalom.

S mit jelent Napoleon bukása, Waterloo Heine számára?

Sokszor emlegette: „Egész Európa szent Helena szigete lett s Metternich lett annak Hudson Loveja.

Heine egyéniségét akként kell értékelnünk, milyen vonatkozásban áll a francia forradalmi ideákkal, azokkal, amelyeket a mai Németország államfelforgatóknak minősít.

Könyvekről: röviden

— Egon Ervin Kisch, korunk legnagyobb riporterének könyve: „Amerika, Kína, Oroszország”, 3 külön világ életét írja meg a tőle megszokott ötletességgel és stíluskészséggel. Kisch nem magyaráz, nem foglal állást, nem igyekszik semmit a neki tetsző beállításban bemutatni, csak néz, lát s amit lát s ahogyan látja, azt papírra veti. A műveletlen Ford, a gyomorrákos Csang Csi Kueinek és a magával elégedetlen Stalin sorsa rémlik ki a sorok közül, 3 világ, 3 gyermekének magábafojtott tragédiája. A könyv remek. (Phönix) — Lebilincselően érdekes és a maga nemében valóban elsőrangú munka a világhíres olasz Guido di Verona: „Azyadeh, a sápadt asszony” c. regénye. Minden mondata új meglepetést tartalmaz, frappíroz minden gondolata — nincs olvasó, aki le tudná tenni, mielőtt az utolsó szót is elolvasta volna. Kevés író tud ma ilyen könnyed, sejtelmes stílussal, ilyen egyszerűen és ízlésesen elbeszélni. Elolvasásra ajánljuk. (Nova) — A fiatalság könyve, mert a ma ifjúságának életét tárja elénk Sigurd Hoel: „Szerelem a strandon” c. regénye. Tessék elolvasni ezt a könyvet tisztelt fiatalság, mert magadat találod meg benne. Tessék elolvasni, hogy magadra döbbenj: igen, én vagyok ez az Erik, Erna, Ditlef. Önéletrajz ez a könyv is, a mi fiatalságunk önéletrajza. Tánc és pszichoanalízis, konyha és írógép, mi vagyunk ez testvér, köszönet érte a messze északon élő írónak, amiért ezt a remek csiszolási tükröt elénk állította. (Kosmos)

Sűrűn szedett nyolcszáz oldalas vaskos kötet Körmen di Ferenc „Boldog emberöltője”. Ez a fiatal ember, aki eddig mindössze három regénnyel lépett a nyilvánosság elé, a legelső közbe ugrott ki. Könyveit minden kulturyelvre lefordítják. Az ő életrajza már tagabb, Körmendi kifeszíti magát saját egyénisége burkából és egy generáció, ahogy akarja. Óriási perspektívájú körkép ez a mű, egy túl korán kiforrott nagy író gigantikus alkotása. Élmény marad. (Atheneum).

Dr. Lemberger Ábrahám: „Szójátékok” címen adott ki egy vaskos kötetet, amelyről maga így ír az előszóban: „Könyvemnek szójátékok címezésével tartalma teljesen jelezve és adva van. Iránya: nyelvünk szavaiból szellemüket kimeríteni és beléjük magyarázni idegenszerű elképzeléseket.” Hatalmas tudás, felkészültség kellett ennek a könyvnek megírásához. Szomorú, hogy ilyen széles látókörű embernek ilyen kis helyeken kell dolgozniuk és nem Pesten, ahol több lehetőség lenne a munkára. Nagy hibája van dr. Lembergernek: sokat tud, alapos, az ilyen emberekre úgy látszik nincsen szükség Pesten. Ha ezen hibák mellett lenne egy kis előnye is: nagyhatalmú protektora, vagy familiáris összeköttetése, akkor a könyveit nem Nyírbátoron adnák ki. A „Szójátékok” olyan könyv, amelyet az ember a megtiszteltság érzése nélkül nem vehet kezébe. Gratulálunk. Szombati Sándor.

Régi zsidó könyvek között

Szomorúan érdekes dolog a zsidó könyvek közt böngészni. Nemcsak a könyvek tartalma érdekes. Mást is mondanak nekünk ezek a könyvek. Évszámuk, kiadási helyük, előszavuk, jegyzeteikből meglevenedik előttünk a zsidó nép szétszórásának története.

A középkori zsidó Németországban megtanulta a német nyelvet, lelkévé vált ez a nyelv s megőrizte akkor is, mikor Németországból világgá üldözték. Elhozta a német nyelvet Magyarországra, elvitte lengyel és orosz földre s onnan nemrégén Amerikába, Délafrikába. A német nyelvterületből, a német kultúrközösségből kiszakadt középkori német nyelv a zsidó saját nyelve lett, saját észjárása, saját kultúrája szerint továbbfejlesztette s külön nyelvet csinált belőle: a *jidis nyelvet*. Elrontott német nyelvnek szokták nevezni. *Nem igaz*. Szerves önálló továbbfejlesztése ez a nyelv a középkori német nyelvnek s *ma sokkal közelebb áll a középkori német nyelvhez, mint a mai irodalmi német nyelv*. Ezért bármily humorosan hangzik is, találó egy zsidó nyelvésznek az a megjegyzése, hogy *a mai német nyelv a jidis nyelv elrontásából származik*.

A jidis nyelv többszázados története és gazdag irodalma *elválaszthatatlanul összefügg* a zsidóság többségének történetével.

A középkori német zsidók tragédiájánál nagyobb port vert fel a legújabb kori zsidó tudományban a spanyolországi zsidóknak az újkor elején történt kiűzetése. A spanyol zsidók bekapcsolódtak volt az ország életébe s aránylag elég szabadon mozogtak. Katasztrófájuk a zsidóknak a liberalizmusba és az emberi türelembe, haladásba vetett hitét rendítette meg. A zsidó nagyon feledékeny nép. És szeret illúziókban ringatózni. Azért csodálkozik a jelenlegi német eseményeken . . .

Régi zsidó könyveket forgatok.

„*Perakim*”. Velencében jelent meg, 1706-ban. Passzusonként váltakozva adja az eredeti héber szöveget és annak spanyol fordítását.

„*Szefer Job*” Livornóban, 1778-ban jelent meg. Előszavát a livornoi hitközség egész előljárósága aláírta. Ékes spanyol nyelven van írva, hasonlóképpen az ajánlás, melyet a „*barátságos és jóságos olvasó*” (Amigo y benigno lector) „nagyon alázatos szolgálja” (mui Umilde Servidor) ír alá, az igazán spanyolul udvarias fordító: Iacob Hai D'David *Meldola*. Azután versenként adja Job könyvének héber és spanyol szövegét: Varon Era en Tierra de Huz Jioh su nombre, y era el varon el ese perfecto y derecho temien de el Dio y tiranse de mal. stb.

„*Keter Malchut de R. Selomoh Hijo de Gabirol*”, Livornóban jelent meg 1759-ben, de a londoni „szent község” (kk. de Londres) rabbija: Hh. R. Ishac Nieto fordította a héber eredetivel egyezően a „*közforgalmu nyelvre*” (por Estilo corriente), vagyis *portugálra*. A fordító rövid, de nagyon lendületes „*Exortacion*”-t írt a könyv elébe.

Mindezeknél érdekesebb a zsoltárok könyvének az a héber és spanyol szövegű kiadása, mely 1662-ben Frankfurtban jelent meg. A kiadó előszavából megtudjuk, hogy a fordító, *David Abenatar Mélo*, Spanyolországban, 1550 körül született és Hollandiában halt meg 5 évvel „*a nagy őrjöngés*”, vagyis Sabataj Cvi fellépése előtt (1643). A fordító marannus volt. Az a körülmény terelte rá az inkvizíció figyelmét, hogy héberből fordította a zsoltárokat. Ezért zsidózással vádolták, évekig szenvedett börtönben és állhatatosan kiállotta a kínvallatást. Ugy látszik sikerült zsidózását letagadnia, mert kiszabadult a börtönből, de aztán sietve háttat is fordított Spanyolországnak. Szenvedéseiről spanyol nyelvű költe-

ményeket írt, melyek az egyes zsoltárok témájához fűződnek. Könyvének érdekessége, hogy saját költeményeit a zsoltárfordítások közt helyezte el.

David Abenatar Méló muzásja nem csapongott magasra. Útját állották a börtönfalak és szárnyát szegték a szenvedések, de közvetlen és eredeti emléke a zsidó szenvedések történet egyik fejezetének.

A költő-fordítónak az inkvizícióval való emlékezetes kalandját a XXX. zsoltár témájához fűződő „*Allegoria*” című verse mondja el, melyet alább teljes egészében közlünk.

Az inquisitio poklára vetve,
a bírák előtt álltam egymagam,
s e szörnyű oroszlánok közepette
Te megsegítettél engem, Uram,
nagy szorultságomat megtekintetted,
s véget vetettél minden gyötoremnek.

Kiálték, s hallád szolgál kiáltását!
A borzalmas kínvallatás alatt,
midőn, hogy áruljam be, azt kívánták,
fiváremet és rokonaimat,
megkötözték, s magasra függesztének,
hogy megdermedtem s nem volt bennem
lélek,

csak oldjanak le, őket arra kértem,
s jegyezzék, írják aztán szaporán,
mindent bevallok, el is mondok szépen,
sőt többet is, mint kívánnak talán,
csak szóljanak, csak kérdésükre várok,
s mindenre majd kellő választ találok.

Eloldoztak. De hogy a földön voltam,
szóltam Hozzád és megújult szívem,
odasiettek a bakóim nyomban,
azt hitték, hogy már elbántak velem,
s kérdéseikkel szorongattak engem,
de én hallgattam, semmit sem feleltem.

Most rámrivaltak, hogy nosza beszéljek,
ígéretemre íme sor kerül,
de Te nyújtottál nékem segítséget,
„Hazudtok!” szóltam rendületlenül.
És megkötözték ekkor másodízben,
hogy lágyítsanak, mint viaszt a tűzben ...

De mégis elhagytam e gyászos vermet,
hatalmaddal kihoztál engemet,
s én áldva áldom, Uram, nagy kegyelmed,
mely engem újra élni engedett,
keservemet vígságra változtattad,
példát mutatva, mily dicső hatalmad!

Dr. G. Gerő László

Az újpesti zsidó aggokháza, amelyet
Arányi Adolf, az újpesti hitközség
és chevra elnöke, alapított, most ünne-
pelte áldásos működésének 10 éves év-
fordulóját.

A mintaszerű intézmény a köztiszte-
letben álló emberbarát alapítóját és az
érdemdús vezetőségét dicséri.

*

Egyik előkelő párizsi könyvkiadó
cég Heine életrajzát akarja kiadni és
a düsseldorfi városi tanácstól kért
adatokat.

A városi tanács ezt a lakonikus vá-
laszt adta:

„Heine Henrik nevű német költő
nálunk teljesen ismeretlen.”

*Áruink minősége a legjobb !
Áruink a legolcsóbbak !*
Kovács Dezső és Miklós
áruháza

== **UZHOROD** ==

**Bercsényi szálloda és
kávéház**
Uzhorod

Kifogástalan kiszolgálás
Polgári árak!

Rabbi Jannáj és a fűzfá

Rabbi Jannáj ben rabbi Simeon — nem a Pirké Ábotbeli hasonlónevű rabbi, hanem jóval későbbi időből való névrokona — nos, rabbi Jannáj ben rabbi Simeon, ki Észak-Palesztina egyik városkájában lakott, a sátoros ünnepekre minden esztendőben Jeruzsálembe zárandokolt. Már nem állt a szent templom, már több mint száz esztendő óta romokban hevert az Egyisten hajléka és éppen azért, mert nem állt már a templom, a Jeruzsálembe való zárandoklás sem volt kötelező, de ő mégis csak megtette, hogy minden esztendőben háromszor odazárandokolt. Cionba, mely de szegény és kicsi és de szomorú lett. S ha kérdezték tőle: miért? sóhajtva adta válaszul: — ki sajnálna özvegytől vigasztaló, részvevő látogatást? S Izrael özvegye: Cion!

Gyalogszerrel utazott a rabbi, csak szolgálja s ennek felesége kísérte; még másfél napi út volt a város és azt hitte, másnap délutánra odaér, de a Jordán-völgye valamelyik falvában útját állta egy majorság gazdája. Nem volt ivri ez utóbbi, a faluban sem lakott ivri, de egy sem, mégis arra kérte a majorság gazdája, hogy a világért ne folytassa útját. Ha kedves az élete, vagy itt maradjon, vagy forduljon vissza.

— Miért? — kérdezte csodálkozva a rabbi. — Mi baj érhet, ha folytatam útam?

— Az a baj, hogy megölhet Bál-Keesesz. Suál Bál-Keesesz, a kegyetlen, aki most ezen a vidéken kóborol. Nap-nap után érkeznek hírek: hol itt rabolt ki valakit, hol másutt és a vérontástól sem idegenkedik, azt mondják.

— Vissza már nem bírok, mert messze van hazáig s holnap este ünnepem kezdődik. De éppen azért, mert ünnepem kezdődik, feltétlenül folytatnom kell utamat. Különben hol ünnepelhetnék? Itt nincs templom.

— Maradnod kell — állhatatoskodott a gazda. — Szent vallásod szabványai szerint: mikor életveszélyről van szó, a háttérbe kell szorulnia az ünnepnek is. De különben: ünnepelhetsz ám itt is. Pálmaág és cédruscitrom itt is van, myrtus is van a kertemben elég sok, sátrat pedig majd a szolgád üt s te ellakhatsz alatta békével.

Rabbi Jannáj hallgatott a gazdára és mialatt szolgálja az ünnepi sátorhoz fogott, ő maga az ünnepi csokorról gondoskodott, hogy meglegyen.

Hát, pálmaág is került, cédrus-citrom és myrtusgaly is bőven volt, de fűzfát bizony nem talált, de egyet sem. Enélkül pedig hiányos s ezért használhatetlen a csokor.

— Jó uram, — fordult a gazdához — hol találok itt fűzfát a környéken?

— Fűzfát, rabbi? — kérdezte a gazda. — Az itt bizony nem tenyészik; sohasem is láttam még csak egyet is.

Rabbi Jannáj már-már azt hitte, hogy nem is ember a majorság gazdája, csak emberi alakban a Sátán, ki csak azért marasztalta oly szép szóval, hogy ő ne tudjon ünnepelni úgy ahogy kell. De mert eszébe jutott a tanítás, hogy nincs is sátán, csak az, mely bennünk van, ezért bocsánatot kért magában a gazdától és nekiindult a környéknek, hogy keressen. Fűzfát s ennek galyait a csokorhoz.

Sokáig bolyongott-keresett, végre másfél óra járásnyira a tanyától, arasznyi kis vízérnek partjánál, rátalált a keresett fűzfára.

Hálát adott Istennek, hogy talált s mikor már lenyesett a fáról több galyat, megkönnyebbülten felfohászkodott magában: — áldja meg az én Te-

remtőm ezt a fűzfát, mert lehetővé tette nekem, hogy teljesítsem Istenem parancsát.

De nem elégedett meg ennyivel a rabbi. Köveket hordott össze és magas kerítést emelt a fa köré, hogy legelésző barom vagy rágcsláló nyul kárt ne tehessen törzsében, kérében s darab pergamenre ráírván az áldást, ezt a fa egyik ágára kötötte.

Még ugyanaznap éjszaka álmodt rabbi Jannáj ben rabbi Simeon. Azzal álmodott, hogy elment a Bész din ceedek, a törvény elé és magamagát vádolta két nagy bűnnel.

— Beszélj — mondta az elnök. — Mi bűnt követtél el, Jannáj?

— Igazságtalan voltam a pálmafa, a cédrus és a myrtusbokorral szemben. Ők is, csakúgy, mint a fűzfa, lehetővé tették nekem a micvát, mégis csak a fűzfának fejeztem ki lelkem nagy háláját.

— Tovább — mondta az elnök.

— De még ennél is nagyobbat vétkeztem, olyasmit kérvén az Istentől, amit emberi foglaimnak szerint nem is volt szabad, hogy kérjek. Áldását kértam a fűzfára, holott nem terem az gyümölcsöt, meg virágot sem. Fájának sem vehetjük hasznát . . . hát mivel is áldja meg a Teremtő?

A Bész din ceedek, a törvényszék, tanácsot ült, azután kihirdette rabbi Jannáj előtt a végzését. — Hogy hálálkodtál a fűzfának, azt nagyon is helyesen tetted. Pálma és cédrusfa erdőszámra van ezen a vidéken, myrtusbokor is annyi, hogy tíz városnak is elég, de patakmenti fűzfa csak egy volt! Ami pedig azt illeti, Jannáj, hogy áldást kértél a Teremtőtől a fára: hát mit tudhatod te, mit tudhassuk mi, kit mivel is áldhat meg az Isten? Nemcsak gyümölccsel áldhat vagy mézesillatú gyönyörű virággal; áldhat ő mással is . . . Ő tudja!

Reggel lett, rabbi Jannáj felébredt. És alig hogy megimádkozott és áldást mondott az ünnepi csokorral, berontott hozzá a gazda, holtápadtan.

— Rabbi, — lihegte halálos félelmek közt — menekülj, mert itt van Bál-Keesesz. Suál Bál-Keesesz, a rabló! Téged keres, az ivrit, aki tegnap délben ott volt a fűzfánál.

— Honnan tudja, hogy én voltam ott?

— Lábaid nyoma az úton ide vezette én hozzám . . . menekülj.

— Csak hiába tenném, mert utolérne, bármerre szaladnék. Inkább mondd meg neki, hogy itt vagyok . . . tudjam meg tőle magától, mit akar? Se pénzem, se ékszerem . . . semmim sincs. Csak a hitem van velem és az Istenbe vetett rendületlen nagy bizalmam.

Ez utóbbi szavakat már Suál Bál Keesesz is hallotta, mert akkor jött be a sátorba, itt sejtven az ivrit, akit keresett. De pusztá kézzel jött be a rabbihoz; félelmetes fegyverét, az ijjat, mellyel ötszáz singnyi távolból is biztosan eltalálta áldozatát: halálthozó szerszámát kinthagyta.

Mélyen fejet hajtott a rabbi előtt és megszólalt:

— Eljöss-e velem a fűzfához, rabbi? Beszédem volna ott veled, te szent ember.

Oly szeliden beszélt, hogy nemcsak rabbi Jannáj nem félt, aki utóvégre Istentől várt oltalmat, de nem félt még szolgálójának asszonya sem. És egyedül megindult a rablóval.

— Rabbi, — kezdte a fűzfa alatt Bál Keesesz — ma hajnalban idevetődtem a fűzfa alá. Rablott kincseket akartam itt elásni, de hogy elolvastam a pergámenen az írást, hogy áldást kértél Istenedtől e fára, mert lehetővé tette teljesítened egy parancsát; hogy megláttam e kerítést, melyet hálából nemde te raktál össze, hogy bitang barom kárt ne tegyen e fűzfában; mikor láttam és olvastam, úgy rám nehezedett valami jobb ösztön. Összehasonlítottam magamat te veled, kit mostanig még látásból sem ösmertem és azt mondtam ma-

gamban: — milyen más is az az ismeretlen, mint én vagyok! Az az ismeretlen boldog, hogy teljesíthette Istenének egy parancsát, hálás még a lélek nélkül való fának is és áldást kér rá és gondosan megóvjá, én pedig vért ontottam és raboltam, gonosz voltam és lelketlen és soha még csak eszembe sem jutott, hogy istenesen élni: boldogságára lehet az embernek. De a te példád meggyőzőtt, rabbi; a jó útra szeretnék térni, hogy boldogságot érezzek én is, csak mondd meg nekem előbb: milyen Isten is a te Istened, akit nem ösmerek.

— Az én Istenem?! — kiáltott fel rabbi Jannáj és a legszentségebb lelkesezés tette fényessé szemét és orcáit — az én Istenum, kérdezed? És szinte újjongott boldogságában, hogy mondhatta: — Él ráchum vöchánum eerech apájim vöráv cheeszed vöemesz, naucér cheeszed loálófim, nausze óvon vöfeesá vöchátóo vönáké. Könyörületes, irgalmas és hosszantúró az én Istenem; végtelenül jóságos és igazságos az Egyisten, ezredizig is megkegyelmez és minden vétket megbocsát, bűnt és gonosztettet atyailag elnéz.

— Követni fogom a te Istenedet, rabbi, ha elvezetsz hozzá — mondta Bál Keesesz. — Fogadj el szolgálóul és vezess...

... Aznap éjszaka megint álmot látott rabbi Jannáj ben Simeon. A Bész din ceдек előtt volt másodszor is és azt mondta neki az elnök:

— Ugye, megáldotta Isten azt a fűzfát! Látod most már, te Jannáj ben Simeon, hogy nemcsak gyümölcscsel és virágokkal áldhat meg az Isten, de más-sal is.

... Ezt a történetet pedig, úgy ahogy van, édes apámnak mesélte el egy palesztinai ember, ki valamikor házának vendége volt. Ő honnan vehette, nem tudom, mert a Midrásban nincs ehhez hasonló.

Zwi Baumann:

Csak beszélj, beszélj ...

„És beszéljete a szik-
lához!” (Mózes IV.)

Büszkén magosul az ősi szikla,
Csucsát aranyos bibor szövi át,
Benne rejtve évezredes titka
S szívében a bánat, szövi dalát.
Szikla!... Te zsidó Génusz éke,
Miért e sok barázda testeden,
Talán gyilkos acél-szerszám tépte,
Marta testedet, ezen szent helyen.
Mi történt véled! Szikla... ne félj,
Csak beszélj... Beszélj... Beszélj...

— Zúgott a tömeg, bömbölt a nép,
A világ ott állott szomjas szájjal,
Tombolt a vihar és a csöcselék,
Szemük tele lett vészes homállyal.
— Ott van a szikla, hadd adja vizét,
Elrejtve örzi, hitvány testiben,
Érezzük mi is a jónak ízét,
Lássunk csak neki, nosza sebtiben.
Nézzétek, milyen büszke és kevély
Csak beszélj... Beszélj... Beszélj...

A sivatag forró pályáján át
Röpült az Isteni parancs végig,
Hogy teljesítse népe óhaját,
Küldé Mózes a szikla tövéig.
Próbáljunk mi is beszélni véle,
Kérő szavunkra ontaná vizét.
Avagy kérő szavunk mit sem érne...
Jobb volna, ha vassal ütnénk szívét?
— S szólt a Génusz, bár vize csekély,
Csak beszélj... Beszélj... Beszélj...

Hagyjátok békében fájó testét,
Kevés a vize, mégis adni fog,
Sóvárogjátok dicsó elvesztét?
Hatalmasok vagytok, de övé a Jog!
— Ám jött a Nép, mint lavina árja,
Éles vasakkal tartóztatlanul,
Nem hallgatott Istenuk szavára,
Ütöttek, vertek irgalmatlanul.
Szemembe vágta: te átkos fekély!...
Csak beszélj... Beszélj... Beszélj...

Virág Ferenc pécsi megyéspüspök a nála tisztelgő zsidó küldöttség előtt többek között emelt hangon a következőket mondotta:

— A katolikusok segítségére mindig számíthat a zsidóság a sötét hatmak elleni küzdelemben...

Az utolsó aquincumi zsidók

„Üdv, üdv, Aurelius Malchias!”

Vidáman, recsegő hangon szállt a köszöntés Aquincum forumán egy szép szeptemberi nap reggelén.

Pannonia szürkés-kék egén báránylehők úsztak. A hideg éjszaka után bágyadtan aranylott az őszi nap és sugarában toprongyos, szegények melengettek tagjaikat a bazilika lépcsőjén.

— Ave, ave, Sectatus Picco!

A furcsanevű ember méltóságteljes döcögéssel közeledett és széles arca együgyű, őszintet örömtől sugárzott, miközben tenyerét nyújtotta barátjának.

— Szép napunk van, Malchias. Búcsúzik a nyár, nemsokára itt a pocsék idő. Nézd, ez a naplopó rongynép is hogyan sütkérezik a verőfényben. Napról napra jobban elszemtelenednek. Már a bazilika előtt sem lehet mozogni tőlük. — És Picco bosszúsan lökte félre az útjába kerülő zajgót.

A Pannoniában és határain lakó eraviszk, quád és jazig barbárok valóban aggasztó mértékben kezdtek az utolsó hónapokban Aquincumba szivárogni. Aurelius Malchias bánatos mosollyal hallgatta természetes barátja kifakadását, majd csillapítóan fogta meg karját:

— Hagyd el, Picco, tudják ezek, hogy mit csinálnak. Dögszagra jöttek.

Picco értetlen, csodálkozó arcot vágott, mire Malchias folytatta:

— A tanácssházban jártam. Most hozták a futárok a hirt, hogy Grätianus békét kötött a gótokkal. Szabadon hagyja őket megtelepedni Moesiában, Illiricumban — és Pannoniában. Barátom, Rómának itt már befellegzett.

Két éve mult, hogy a gótok Hadrianopolisnál tönkreverték a római sereget és Valens császár odaveszett.

Picco elkomorodott, de csakhamar újra felderült.

— Sose búsulj pajtás — bízta Malchias — láttunk mi már elég nehéz napot. Nemrégén a quádokról is azt hittük, hogy elevenen fognak felfalni. És mi lett a vége? . . . Itt, Aquincumban, a szemünk láttára másztak négykézláb az isteni Valentianus elé, békét könyörögni. . . Róma örök!

Aurelius Malchias borotvált, finom arca mozdulatlan maradt. A két barát szótlanul lépegetett a canabák felé. Az utca két oldalán egymás mellé sorakozó boltok előtt nyüzsgött a vásári tömeg. Malchias megjegyezte:

— Nézd csak: csupa barbár! Menj el Sirmiumba, Mediolanumba, vagy akár Rómába. Mit fogsz látni? Barbárokat. Nincsenek már rómaiak! Nem maradhat fenn ország, melynek nincs népe, csak lakosai vannak. A jogi és katonai gépezet egy ideig még mozog — ennyi az egész. Róma a végét járja.

Sebbel-lobbal katonák siettek végig az utcán s a tömegben utat nyitottak egy tribunusnak, ki teljes katonai felszerelésben lépegetett utánuk. Malchiashoz érve, barátságosan üdvözölte s többször erősen megrázta a kezét:

— Az istenek fényeskedjenek neked, derék Malchias. Jó, hogy találkozunk. Nem lenne időm nálad búcsúlatogatást tenni s megköszönni azt a sok jó ebédet, melyben meghívásod folytán részem volt.

— Hova, hova, vitéz Rufinus?

— Én vezetem a táborverő csapatot. Reggel jönnek utánunk a többiek. Vagy még nem hallottátok? A császár Sirmiumba rendelte az Aquincumban állomásozó 2. segédlégiót. Az összes pannoniai helyőrségeket a Duna és a Dráva alatt vonják össze. Nézzétek csak! . . .

Csoportosulásra mutatott, melynek közepén városi szolga iromba betűikkel hirdetményt kezdett a falra pingálni, sűrűn mártogatva ecsetjét festékes vödörbe.

— No, ez már csakugyan hiba — vélekedett Picco, mikor a legátus tovasietett.

Legényember volt, gyorsan határozott: ő is a legióval tart. Áthelyezi üzletét Sirmiumba s aquincumi raktárát üzletvezetőjére bízta.

Állatbőrökkel kereskedni Sirmiumban is lehet. És az utak ezután nem lesznek valami biztonságosak. Bizonyára te is így gondolkodol — mondotta Malchiasnak.

Malchias elgondolkodva hallgatott, majd halkán így szólt:

— Könnyű neked Picco. Tudom, hogy nem szívesen veszed, ha felhánytorgatják: te eraviszk vagy, kelta barbár. Apád kapta a római polgárjogot s te már ízig-vérig rómainak érzed magad. De én zsidó vagyok. Itt a távoli provinciában még a városi tanácsba, a decuriok testületébe is bekényszerítettek. Ha azonban átlépek a határt, piszkos zsidó vagyok, kit Konstantinus óta minden keresztény büntetlenül leköphet. És még egy: Lásd, én jobban ragaszkodom Pannoniához, jobban tapadok a földjéhez, jobban szeretem a Dunát, mint te, kinek atyafisága amott, túl a vizen tanyázik s ha nem szégyenled, talán még a nyelvüket is megérted.

Picco kedvetlenül hallgatott.

Elhaladtak az amfiteatrum mellett, melyet zöld fűzfaágakból font girlandokkal díszítettek a vasárnapi játékokra.

Malchias monoton hangon beszélt tovább:

— Dédapám Bar Kochba alatt harcolt a zsidó szabadságért. Elfogták és — szerencséje volt: nem feszítették keresztre, nem vetették vadállatok elé, csak eladták rabszolgának Pannoniába. Sabariai zsidók váltották ki a szolgaságból. Nagyapám római polgárjogot nyert, én pedig decurio vagyok, a római hatalom, a római kultúra támasza Aquincumban. Érzem, hogy helyzetem vizszás. De nem akarom száműzetésemet felcserélni új száműzetéssel.

Még nem tudom, mit teszek. De menni és maradni egyaránt fájdalmas nekem. . .

A fürdő márványos palotájából karcsu fiatalember lépett ki s midőn megpillantotta Malchiaszt, tisztelettel üdvözölte.

Malchias arca felderült. Bemutatta a fiatalembert Picconak:

— Jaddaj, a lányom vőlegénye.

. . . Városszerte zürzavaros lárma keletkezett. Asszonyok sírtak, férfiak szitkozódtak. Az alsóbb néposztálybeliek csapatostul vonultak a kapuk felé, hátukon szerény cókókjukkal. Lakásadók szaladtak fenyegetőzve utánuk, kifizetetlen béreket követelve rajtuk. A fuvarosok tullicitálták egymást. A tétovázókat fellökték a futkosók.

Csak az utcasarkokon, tereken, lépcsőkön üldögélő toprongyos jazigok, quádok és eraviszok nézték álmosan, egykedvű arccal a zürzavart.

Picco búcsúzott Malchiasztól:

— Furcsa emberek vagytok, ti zsidók. Sohasem lehet benneteket kiismerni. . .

2. Tűzbe borul a nyugati ég.

Másnap, a legio elvonulása után együtt ebédelt Aurelius Malchias leányával és ennek vőlegényével, Jaddajjal. Csak hárman voltak. Az asztal egyik oldalán együtt feküdt a két férfi, a velük szemben levő kereveten Julia, a leány.

Az udvar felől beszüremlett a késő őszi délután szürkülete s a tágas atrium mozaik padlózatán fekete foltokba olvadt Odysseus története.

Az ebéd nyomott hangulatban ért véget. A házigazda, ki egész délután szórakozottan elmerült gondolataiba, végre megtörte a csendet:

— Eddig nem sürgettem egybekeléseket. Ugy gondoltam, elég időm van még lányomat elveszíteni. A bizonytalan viszonyok azonban most sürgetnek,

hogy Julia jövőjéről gondoskodjam. Házasságotoknak néhány napon belül meg kell lennie, azután két gályával a Dunán lementek Mursába s onnan a Birodalom belsejébe. Valószínűleg rövidesen én is követlek, de ezt még nem tudom biztosan.

Felállt az asztaltól és dolgozószobájába távozott. A fiatalok magukra maradtak.

Egy ideig csend volt. Egy kis meghatottság, egy kis mosoly. Itt a férfikor — gondolta magában Jaddaj —, eljött a komoly gondok, a felelősség ideje. Eddig minden játék volt, gyerekiség. A gazdag szülők gondtalan, felelőtlen gyermekének élete. Egy kis szorongás fogta el: Vajjon hogyan fogja megállni a helyét? Aztán a kis fekete, finomalakú Juliára nézett és szívét melegség árasztotta el. Szerette Juliát, nemcsak azért lett a vőlegénye, mert rajtuk kívül már nem volt zsidó Aquincumban.

A valaha népes zsidó kongregáció tagjai az utolsó évtizedben elhaltak és főleg elvándoroltak. Malchiasék és Jaddaj keveset tudtak zsidóságukról. A választási törvényeket alig ismerték, de valami ösztönös, makacs ragaszkodással vallották magukat a zsidó közösség tagjainak.

Jaddaj Julia vállára tette karját. Felálltak, áthaladtak az oszlopos peristilium és egymáshoz simulva, a hátsó kisajtón elhagyták a házat. A ház hátsó fala szűk sikátorra nyílt, melynek másik oldalát a városfal képezte. Egy ideig a hideg kőkockák mellett lépkedtek, majd keskeny lépcsőn felmentek a városfalra. Letelepedtek a széles mellvédre. Julia kendőjébe burkolódzott.

Már teljesen besötétedett. Hűvös szél fujt és a sötét égen felhőrongyok futottak, melyek közül egy-egy pillanatra kivillant egy csillag, vagy a hold.

Sokáig ültek így szótlanul. A várfal alatt szürkén locsogott a Duna.

— Nézd, milyen szép! — mutatott hirtelen Julia a Duna tulsó partja felé, ahol a végtelenbe vesző síkságon egymás után lobbantak fel a nomádok tábortüzei, mint a földre hullott csillagok.

— Ezek az elszórt tüzek egyesülni fognak és lángtengerként fogják elsöpörni a Római Birodalmat — mondta halkan Jaddaj.

— Mit beszélsz? — csodálkozott Julia.

De figyelmüket ebben a pillanatban más kötötte le. A város felől tompa zúgás hallatszott. A zaj egyre növekedett. A sötétből kiáltozás, fegyvercsörgés, kapuk és ablakok recsegése hangzott. Malchias udvarán futkosó fáklyák tétova fénye villant fel.

Julia és Jaddaj kimondhatatlan szorongástól hajtva rohantak le a falról. Az udvaron rémült szolgálk fogadják őket.

— Jaj, úrnőm — dadogta az egyik — rettenetes szerencsétlenség történt. A barbárok rabolnak a városban. A veteránokból álló őrséget leölték. A rendőrség saját embereiből áll. . .

— Mi történt, beszélj! — riadt rá Jaddaj.

— Hol az apám? — sikoltott Julia és a házba rohant.

— Az utcán valaki segítségért kiáltott. Az úr kisietett és őt is megkéselték a jázigok — magyarázta a rabszolga Jaddajnak, ki Julia után sietett.

Malchias az atriumban párnák halmazán feküdt. Lihegve, hörögve beszélt. Sárga arcát verejték borította.

— Julia, azonnal meneküljetek. Aquincumnak vége! . .

Szájából hab és vér bugyant. Letörölte és keserű mosollyal folytatta:

— Picconak igaza volt. De én mégsem birtam olyan könnyen menekülni. A mi zsidó szemünket mindig elhomályosítja az önámító idealizmus és megfélemedezünk az emberi gonoszságról. . . Én magammal akartam vinni könyveimet, szobraimat, otthonomat — ha ugyan egyáltalában elmentem volna. Elfeledkeztem arról, hogy az élet legdrágább kincse — az élet. . .

Elgyöngültlen hanyatlott hátra. Jaddaj felé nyújtotta markát, melyben gyűrűt szorongatott.

Jaddaj megértette. A gyűrűt ünnepélyes szavak kíséretében húzta a félig eszméletlen Julia újjára és zsidó szokás szerint ezzel feleségül vette.

Malchias eszméletlenül feküdt. Egyre fogyott belőle az élet s egyszerre csak, szinte észrevétlenül meghalt. Némelyek menekülni akartak.

— Senkiséem mozdul! — kiáltotta Jaddaj. Szilárd hangon rendelkezett. Juliát szobájába kísérték. Mások a halott körül foglalatostkodtak.

Egy szolga lemászott a városfalon, hogy Malchiasnak a sziget mellett horgonyzó gályáit a partnak arra az elhagyott részére rendelje, ahol a ház volt. A többiek a ház drágaságait csomagolták. Az áruraktár úgyszólván üres volt. Malchias a nap folyamán mindent a hajókra hordatott. Ugy látszik Juliának szánta hozományul. Csak a Malchias övébe rejtett kis kulcsnak nem vehette hasznát Jaddaj. Felkutatták az egész házat, de a titkos, beépített pénztár ajtaját nem találták. A haldokló kereskedő mindenre inkább gondolt, mint a pénzére.

Hosszú köteleken engedték le a falról a ládákat, csomagokat, melyeket csónakon vittek a hajókra.

Már derengett, mikor Malchiasnak megadták a végtisztességet. A peristilium közepén ásták meg sirját.

Ekkor rekedt üvöltés töltötte be az utcát. A kapun szekercecsapások recsegték.

A fáklyákat eloltották s egy utolsó pillantást vetve az elhagyott házra, Jaddaj Juliát támogatva távozott a hátsó kisajton.

. . . A gályák kibontották vitorláikat s az evezősök egyhangúan kezdtek pacskolni a vizet. Jaddaj és Julia a hajó hátsó fedélzetén állva, néztek vissza Aquincumra.

Jaddaj így szólt:

— Atyád meghagyta, hogy a Birodalom belsejébe menjünk. Keletre fogunk menni. . .

Az egy évezreden át felépített európai civilizációt elpusztítja a tűz és elemeti a háborúk barbarizmusa. A ma fényes városokból csak romok maradnak eljövendő tudósok kíváncsiságának tárgyául. . .

Mi visszatérünk bölcsőnkhez, Keletre.

Magunkkal visszük atyád könyveit és meg fogjuk becsülni az Európa-adta szépségeket s megőrizzük őket a jövőnek, a mi Jövőnknek. . .

Aquincum felett vörös tűzcsóvák jelentek meg. S mennél jobban távolodtak a hajók a várostól, a tűzfolt egyre nőtt, míg végre rótszínűre festette az egész nyugati eget. . .

A keleti ég alján sárgás-lila fényben derengett az új hajnal. . .

(—ő—ó)

**Angol, francia uridivat
fehérmű- és kalap-
különlegességek**

Schulzer és Schwimmer

**Budapest, VI., Andrásy-ut
47. szám. Telefon: 14-5-99**

AZ ÚJ ÚT ÚJ MAGYARORSZÁGI MUNKATÁRSA.

Lapunk örömdetesen megduzzadt publicitása folytán újabb munkatárs beállítása vált szükségessé.

Megbízunk a hősi halált halt Nádél Elkán izr. tanító h a d i - özvegyét, hogy lapvállalatunk érdekeit Magyarországon képviselje.

Nagyon kérjük m. t. Olvasóinkat, hogy őt szeretettel fogadni és munkájában támogatni méltóztassanak.

Az „Új Út” kiadóhivatala.

A legina-michalany Trumpaldor csoport, amely a zsidó kultúra fejlesztése érdekében igen szép eredményeket mutatott fel, most ünnepelte fennállásának 5-ik évfordulóját.

*

Michalovcén a sómérok élő-gyermek-újság estéket rendeznek. Legutóbbi előadáson Lénárt Stefi és Miklós, mint zilinai vendégek, élő regény részletek előadásával fokozták a műsor sikerét.

*

Sichermann József a tiacovoi Mizrachi ifjúsági csoportnak, 5-ik éves fennállásának évfordulója alkalmával, szép tórát ajándékozott.

*

A berlini zsidószínház Shaw egyik darabját akarta műsorra tűzni.

Az előadást eltanácsolták.

A darab fordítója Siegfried Trebitsch, kiadója Samuel Fischer, olyan nevek tehát, amelyek könnyen veszélyeztethetik a zavartalan előadást.

*

Smuts tábornok, a Délafrikai Unió volt miniszterelnöke és igazságügyminisztere, a következő felhívást intézte a világ nemzsidó lakosságához:

„Nem akarjuk elfelejteni, hogy ez a rendkívül tehetséges kis zsidó nép a világ jólétéhez a legnagyobb mértékben járult hozzá. A biblia a világ legjelentősebb könyve és a legnagyobb ajándék a kultúra, gondolkodás és az emberiség vallásának terén. A világirodalom egyetlen műve sem mérhető azzal össze.”

*

Schuschnigg, az osztrák kancellár Mária-Zellben tartott szónoklata keretében többek között a következőket mondta:

„A mi országunkban nemcsak katolikusok élnek, hanem olyanok is, akik más gondolatvilágban nőttek fel.

Az Osztrák állam felfogásának leg-sarkalatosabb tétele szerint, vallási szempontból mindenki akadálytalanul haladhat a saját útján.”

*

Mult havi számunkban megírtuk, hogy a Pesti Izr. Hitközség, a Kóser Szalámigyár koncesszióját minden pályázat mellőzésével Hadinger Ede, Garay-téri hentesmesternek, a hitközségi elnök unokaöccsének adta át.

E leleplezésünk kínos feltűnést és megütközést keltett.

A felháborodás még le sem csillapodhatott, máris újabb botrány pattant ki.

A Pesti Izr. Hitközség 15.000 pengő évi szubvenciót szavazott meg a hentesmesternek.

JUTALMAT KAP!

Az újévi számban megjelent rejtvény helyes megfejtői közül a következők nyertek jutalomkönyvet:

Reich Ármin, Velka Bytsa (Slovénia),

Engel Iván, főgimn. tanuló Veleai Mihai (Románia),

Kóhn Irén és Mancsi, Huedin (Románia),

Stern Aranka, Sabac (Jugoszlávia), Heller Ervin, Budapest.

A jutalomkönyveket az októberi szám megjelenése után küldjük el.

Hotel Freyer

Kezmarok

Tiszta!

Jó koszt!

OLCSÓ!

Szerkesztő üzen:

Utóbbi hónapokban — különösen külföldön — kisebb sajtótermékek lapunk címét különböző variációkban (Út, Zsidó Út, stb.) vették fel.

Az újságkiadás etikáját súlyosan sérítő vakmerőséget mélyen elítéljük és kijelentjük, hogy lapunk ezekkel a részben fascista és részben kommunista vezérlésű sajtótermékekkel sem miféle összeköttetésben nem áll.

NEUMANN TIVADAR, Michalovce.

A csillagok a Naptól kapják a fényt. Te pedig édes szüleidtől kapod az inspirációit, amelynek hatása alatt megírtad a hozzám juttatott verset.

Folytasd a munkát, fejlesszed tanulással képességedet, mert a mi sorsüldözött népünknek sok olyan lantosra van szüksége, mint amilyennek Te már kis gyermekkorodban mutatkoztál.

A zsidó önérettől ízzó versedet megjutalmazásodképpen közlöm.

Vándor bottal a kezemben
Bolyongok már régen
A hazámat keresem én
A földön és az égen...

Zsidó vagyok, az a hitem
Büszke vagyok rája
Ősi földből új haza lett
Vágyódom utána....

Kicsi vagyok, s ha megnövök
Elmegyek utánad
Zsidó földön összegyűlünk
S megszűnik a bánat...

DEUTSCH HENRIK, Budapest.

Az örvendetes családi eseményhez: mazl-tov! Értesülésem szerint az újszülött

édessanyjához hasonlít. Ezért kisfiam máris házassági szerződést kötne Önnel azzal az ígérettel, hogy ügyesebb lesz, mint Ön...

DR. BRÓD MIKSA, Budapest.

Szubtilis lelkű hitvesének elhunytá alkalmából, úgy a magam, mint szerkesztőségem nevében őszinte részvéte-met fejezem ki.

ENGEL NÁNDOR fiai, Budapest.

Fenkölt gondolkodású édesatyjuk elhalálzásával ért súlyos csapás bennünket is mélyen megrendített. Önökkel gyászolunk.

HABERMANN ÁRPÁD, Topolcany.

Jól esett üzenete, hogy Ön, aki legrégibb előfizetőink közé tartozik, lapunkkal változatlanul, de mindjobban van megelégedve.

Köszönjük elismerését és köszöntését szívélyesen viszonzozzuk.

SCHLOSSER ANDOR ÉS NEJE, Calatel

Hálás köszönet azért a meleg fogadtatás- és megvendéglelésért, amelyben feleségemet részesíteni méltóztattak. Zsidó szeretettel köszöntjük Önöket!

FRIEDMANN JÓZSEF igazgató, Tileagd

Köszönjük elismerését és sok szívélyes üdvözléssel köszöntjük Önt.

ROSENBERG GYURI, Sahy.

Barmicvoh ünnepélyed alkalmából szívünk és lelkünk teljes melegével gratulálunk.

BLUM MAGDA, PIESTANY

DR. SCHIFFER BÉLA ügyvéd (Eger) — Tiszanána.

Az e hó 9.-én megtartott egybeke-lési ünnepélyük alkalmával úgy a magam, mint szerkesztőségünk nevében őszintén gratulálok és megalku-vatlan boldogságot kívánok.

Mazl-tov!

Szerkesztésért és kiadásért felel: **Dr. Uj István.**

Előfizetési ár: Egész évre 12.— P. — Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugoszláviában 160.— dinár. Romániában 400 leu. — Másodrendű papíron 25%-kal olcsóbb! Intézményeknek 24.— pengő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrassy-út 84.

Telefon: szerkesztőség 23—9—70.

Kiadóhivatal: 23—5—38.

Váradi Béla Forum nyomdája, Budapest
V., Zoltán-u. 1.

BUCAREST GRAND-HOTEL

„LAFAYETTE”

CALEA VICTORIEI, 11

A főváros legmodernebb, legtisztább,
legkényelmesebb és legolcsóbb szál-
lódája. Szobák 130 Lei-től.

OLCSÓ

EZÜST ÁRUK

tálcák, evőeszközök
mélyen leszállított árban

SCHLEIFER

— ezüstárugyár —

VII., KAZINCZY-UTCA 10

Rákóczi-ut közlében, — TELEFON: 13-2-28

Ami a szülőket
legjobban érdekli!

**Leány- és fiúruha,
Leány- és fiúkabát**

Litzmann Irma
Bpest, VI., Király-u. 18

Prima hús, hizlalt baromfi

legolcsóbb napi árban

REICH JÓZSEF

husnagyvágó מִשְׁחָר מִשְׁחָר מִשְׁחָר

VI., Hegedűs Sándor-utca 17. szám

(Hunyady-téri csarnokkal szemben)

Pontos kiszolgálás. — Telefon: 29-1-10

FURNÉROK

keménnyel bevezetett lemezek legolcsóbban

GRÜN SÁNDOR

Budapest, VII., Kazinczy-utca 22.

— Telefon: 42-6-97. —

GEDULDIGER HUGÓ

BÉLYEGZŐGYÁRA

BUDAPEST, VI.,

Vilmos császár-u. 17.

Telefon: 22-8-95.

KNAPP MIKSA

képesített szűcsmester

Szűcs és szőrmeáru üzlete;

BUDAPEST, VI.,

Nagymező - utca 14. szám

TELEFON: 20-4-53

Szőrme, bundák, boák nagy válasz-
tékban. Alakítások, javítások jutá-

— nyos áron készülnek. —

Nyári megővást felelősséggel vállalunk

Doprava a rozsirovanie casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolilo csl. min. vnútra pod cisl.

9.662/1932/5. dna 15. II. 1932.

A román királyság területére való bevitt és terjesztést a bucaresti román kir. Sajtóállam-
titkárság 1932 szept. 2-án kelt 6037 sz. alatt engedélyezte.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Ujút

Irodalmi és kritikai szemle

Szerkeszti : MÁRKUS ALADÁR

Libiai zsidónők nemzeti viseletben (Radó Ferenc felvétele)

1934.

November hó.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára